

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

PODNIKÁNÍ A JEHO SPECIFIKA V OBORU ZASTAVÁRENSTVÍ A PRODEJI POUŽITÉHO ZBOŽÍ

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Bc. Kateřina Hamplová**
Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Demel

BUSINESS, BUSINESS SPECIFICS IN BOTH THE FIELD OF PAWN SHOPS AND THE SALE OF USED GOODS

Diploma thesis

Study programme: N6208 – Economics and Management
Study branch: 6208T085 – Business Administration

Author: **Bc. Kateřina Hamplová**
Supervisor: Ing. Jaroslav Demel

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina Hamplová**
Osobní číslo: **E11000207**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Podnikání a jeho specifika v oboru zastavárenství a prodeji
použitého zboží.**
Zadávací katedra: **Katedra mezinárodního obchodu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Malé a střední podnikání
2. Historie zastaváren
3. Právní úprava zastaváren
4. Zastavárenská činnost, specifika podnikání v zastavárenství
5. Činnost konkrétního podniku v zastavárenství a analýza postavení tohoto podnikání ve společnosti a ekonomice

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 65 normostran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

SYNEK, M. aj. Podniková ekonomika. 4. vyd. C. H. Beck: 2006.

ISBN 80-7179-892-4.

KONEČNÁ, M. aj. Drobné podnikání. Vysoká škola ekonomická v Praze.

Praha: 1993. ISBN 80-7079-471-2.

RYDVALOVÁ, P. Malé a střední podnikání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-561-3.

JÁČ, I. Základy podnikové ekonomiky, 1. část. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-577-X.

BARROW, C. The Essence of small Business. Prentice Hall Trade, 1993.

ISBN 0132853620.

Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz)

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jaroslav Demel

Katedra mezinárodního obchodu

Konzultant diplomové práce:

Ing. Václav Blažek

jednatel společnosti Gerda CZ s.r.o.

Datum zadání diplomové práce:

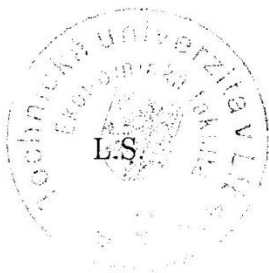
31. října 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

7. května 2014

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.

děkan

Ing. Jaroslav Demel
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Ing. Jaroslavu Demelovi za odborné vedení mé diplomové práce a cenné rady v průběhu celého studia a panu Václavu Blažkovi za poskytnuté informace o jeho podniku a za možnost nahlédnout do interních dějů a procesů.

V neposlední řadě patří poděkování mé rodině, která mne podporovala v průběhu celého studia.

Anotace

Tématem diplomové práce je „Podnikání a jeho specifika v oboru zastavárenství a prodeji použitého zboží“. Práce je rozdělena do šesti kapitol, z nichž první dvě jsou věnovány teoretickému základu této problematiky. Je zde blíže popsán význam pojmů podnikání, podnik, podnikatel a dále rozebrána problematika malého a středního podnikání. Důležitou součástí práce je také rozbor právní úpravy zastavárenství, kterému je věnována třetí kapitola. Pro doplnění a ujasnění problematiky je zařazena kapitola s historickými souvislostmi zastavárenství. Následující kapitoly jsou věnovány popisu fungování podniku a také analýze postavení zastavárenství ve společnosti a ekonomice, která se opírá o výsledky dotazníkového šetření. Záměrem práce je zhodnotit postavení tohoto druhu podnikání v ekonomice, zařadit ho v rámci právní úpravy, ukázat jeho specifika a poukázat na to, že jde o legální formu podnikání, tedy že nespadá do šedé ekonomiky.

Klíčová slova

lichvářství, malé a střední podniky, podnikání, zastavárenství, zástava, zastavárna

Annotation

The theme of this thesis is “Business, business specifics in both the field of pawn shops and the sale of used goods.” The work is divided into six chapters. The first two chapters are addressed to the theoretical base of this issue. Described within are the meanings of the terms business, company, businessman and hereinafter the issue of the Small and Medium Business. Law regulation of pawn shops is an important part of this work and it will be described in depth throughout third chapter. There is also included a chapter with historical background of pawn shops for the supplement and clarification of the context. The remainder of the chapters are addressed to the description of the company operations and also to the analysis of pawn shops position in society and the economy, which is the result of a questionnaire survey. The aim of this study is to assess the position of this kind of business in the economy and to integrate it within the law, pointing out that it is the legal way how to do the business and that it does not belong into the gray economy.

Key Words

business, pawn shops, pawn, Small and Medium Business, usury

Obsah

Seznam zkratek.....	11
Seznam tabulek.....	12
Seznam obrázků.....	13
Úvod	14
1 Pojmy podnik, podnikatel, podnikání	16
2 Malé a střední podniky (MSP)	18
2.1 Situace MSP v ČR	19
2.2 Výhody a nevýhody MSP	22
2.3 Podpora malých a středních podniků v ČR	23
2.4 Malé a střední podniky a hospodářská krize.....	27
2.5 Vztah EU k malým a středním podnikům	28
3 Zástavní právo a jeho právní úprava v legislativě ČR.....	31
3.1 Vznik zástavního práva a zástavní smlouva	33
3.2 Typy zástavního práva	34
3.3 Práva a povinnosti v průběhu trvání zástavního práva	35
3.4 Zánik zástavního práva	36
3.5 Podzástavní právo	37
4 Historické souvislosti zastavárenství	39
5 Konkrétní podnik, jeho činnost a specifika zastavárenství	42
5.1 SWOT analýza podniku.....	43
5.2 Činnosti podniku v oboru zastavárenství.....	46
5.2.1 Komisní prodej a půjčka bez nutnosti zástavy	49
5.2.2 Smlouvy využívající se v zastavárenství.....	50
5.2.3 Evidence zástav	52
5.3 Specifika podnikání v zastavárenství.....	53
6 Analýza postavení zastavárenství ve společnosti a ekonomice.....	55
6.1 Dotazníkové šetření mezi běžnou populací	56
6.2 Dotazníkové šetření mezi zastavárníky	64

6.3 Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	70
Závěr	73
Slovník pojmů	75
Seznam použité literatury.....	76
Seznam příloh	82
Příloha A: Dotazník pro běžnou populaci - otevřené otázky.....	83
Příloha B: Dotazník pro běžnou populaci – uzavřené otázky	84
Příloha C: Dotazník pro zastavárnyky – otevřené otázky.....	86
Příloha D: Dotazník pro zastavárnyky – uzavřené otázky	87

Seznam zkratek

ČS	členské státy
ICT	Information and Communication Technologies (Informační a komunikační technologie)
MSP	Malé a střední podniky
OPPI	operační program Podnikání a investice
PO	právnícká osoba
USB	universal serial bus (univerzální sériová sběrnice)

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: Úprava obsahu zástavní smlouvy.....</i>	<i>33</i>
<i>Tabulka 2: SWOT analýza</i>	<i>43</i>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Odvětvová struktura MSP – počty podniků.....	20
Obrázek 2: Demografie podniků	20
Obrázek 3: Věková struktura respondentů – běžná populace.....	57
Obrázek 4: Postavení respondentů	57
Obrázek 5: otázka č. 1	58
Obrázek 6: otázka č. 2	59
Obrázek 7: otázka č. 3	60
Obrázek 8: otázka č. 5	61
Obrázek 9: otázka č. 5	62
Obrázek 10: otázka č. 6	63
Obrázek 11: Věková struktura respondentů - zastavárníci.....	65
Obrázek 12: otázka č. 2	66
Obrázek 13: otázka č. 3	67
Obrázek 14: otázka č. 5	68

Úvod

Zastavárenství je v současnosti často diskutovaným oborem. Na jedné straně je kritizováno, protože je považováno za tvůrce prostředí, ve kterém se pohybují podvodníci a lichváři a kde dochází ke zneužívání špatné finanční situace lidí. Na druhou stranu je nepopíratelným faktem, že tento obor má v současném ekonomickém prostředí velký růstový potenciál a už neplatí zažitá představa, že služeb zastaváren využívají pouze lidé na okraji společnosti. Důkazem je například Velká Británie, kde bylo v sedmdesátých letech dvacátého století evidováno cca 50 zastaváren, v roce 2009 jich bylo již přes 950. Současně v této zemi vznikla i zastavárna pro bohaté, která slouží k zástavě luxusních aut, hodinek, či šperků.¹

K výběru tohoto tématu mne vedlo mnoho důvodů. V prostředí zastaváren se pohybují již několik let, protože mám ve svém okolí podnikatele, kteří v něm působí, a tím mám možnost sledovat, jak vše probíhá. V oboru jsem vykonávala i povinnou praxi a tato zkušenost mne inspirovala k tomu, abych si toto téma vybrala i pro svou diplomovou práci. V neposlední řadě mne po prvotní literární rešerši podnítil i malý počet publikací, které by se problematice zastaváren věnovaly a umožnily tak veřejnosti získat o ní více informací. Tento stav přispívá k tomu, že je zastavárenství vnímáno spíše negativně.

Cílem práce je přiblížit daný obor, upozornit na to, že je součástí ekonomického života, lze jej praktikovat v mezích zákona, což má potvrdit sledování vybraného podniku a popis jeho činností, které mohly být zveřejněny zejména díky ochotě několika podnikatelů působících na trhu zastaváren.

Teoretická část práce je věnována zejména postavení zastaváren v ekonomice, vysvětlení o jaké podniky se jedná a v jaké formě se vyskytují. Další podstatnou součástí teoretické části je i právní úprava zastavárenství a krátká zmínka o jeho historii, důležité je i rozlišení pojmů lichvářství a zastavárenství.

¹ HANSLÍČEK. P.: *Do frcu s rolexkami, Warholem i Oscarem* [online] Euro, 2009 [2014-04-14].
Dostupné z: <http://euro.e15.cz/do-frcu-s-rolexkami-warholem-i-oscarem-825189>

Analytická část je rozdělena na dvě oblasti. Nejprve se věnuje konkrétnímu podniku, jehož činnost je podrobně zmapována a analyzována a jsou na ní ilustrována specifika oboru. Poté je analyzováno postavení tohoto podnikání v ekonomii a společnosti. Výsledky této analýzy vedou k porovnání skutečného stavu s obecným pohledem.

Informace o podniku byly získány formou rozhovorů a poskytnutí materiálů ze strany jednatele firmy a také osobním pozorováním činností. Data potřebná pro analýzu byla získána metodou dotazníkového šetření, které bylo zaměřeno na dva segmenty – běžné obyvatelstvo a zastavárny.

1 Pojmy podnik, podnikatel, podnikání

Nejprve je nutné vysvětlit samotný pojem podnikání, který je od roku 2014 upravován Živnostenským zákonem takto (2014, §5) : „*podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.*“² Ačkoliv je tato úprava jasná a srozumitelná, zabývá se termínem podnikání velké množství autorů odborných publikací, kteří tento základ upravují, rozšiřují, či formulují odlišně. Jako příklad za všechny je uvedena definice Rydvalové (2002, s. 12), která píše: „*podnikání chápeme jako provozování podniku, výchozími předpoklady pro rozvoj podniku je existence volného kapitálu a volné práce*“³ a definice Synka (2006, s. 3): „*základním motivem podnikání je snaha o dosažení zisku jakožto přebytku výnosů nad náklady*“⁴. Ať už se jednalo o vysvětlení uváděné zákonem, pohled mikroekonomický, nebo jakýkoliv jiný, všechny mají společný základ. Podnikatelé podnikají proto, aby vytvářeli určitou přidanou hodnotu, dosahovali zisku a to s využitím všech dostupných zdrojů.

Nutností k podnikání je podnik, ten je dle odborné literatury samostatnou právní, ekonomickou, organizační a finanční jednotkou.⁵ §5 Obchodního zákoníku podnik definoval jako: „*soubor hmotných a nehmotných složek podnikání, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání.*“⁶ K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit⁷. Zajímavé zde bylo srovnání s evropským právem, kde nalezneme

² Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání, §2 [online]. Business Center. 2014 [vid. 2014-03-21]
Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zivnost/cast1.aspx>

³ RYDVALOVÁ, P. *Malé a střední podnikání*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 2002. 118s. ISBN 80-7083-561-3.

⁴ SYNEK, M. a kol.: *Podniková ekonomika*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck. 2006. 475s. ISBN 80-7179-892-4.

⁵ KONEČNÁ, M. a kol. *Drobné podnikání*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. 1993. 191 s. ISBN 80-7079-471-2.

⁶ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník [online] Business center, 2013 [vid 2014-04-14]
Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>

⁷ Obchodní zákoník§5 [online] Business Center. 2010 [vid 2014-03-23] Dostupné z:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/cast1.aspx>

v Nařízení Komise 800/2008 ze dne 6. srpna 2008 tuto definici: „*Podnikem se rozumí každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost bez ohledu na jeho právní formu.*“⁸

České právo se v tomto ohledu liší od evropského, kdy podnik chápe jako objekt, evropské právo považuje podnik za subjekt. V novelizaci Občanského zákoníku došlo ke změnám a to jak v definici, tak v označení. Podnik je zde označován jako závod a je dle §502 Občanského zákoníku stále chápán jako věc, ale pro jeho vznik a vymezení obsahu je více zohledňována vůle podnikatele, který určuje jeho vznik, obsah, počet poboček apod.⁹

Aby bylo úvodní vysvětlení pojmů úplné, bude zde vysvětlen i pojem podnikatel, který je od roku 2014 definován Občanským zákoníkem a to konkrétně paragrafy 420 – 422. Podnikatelem je osoba, která je zapsaná v obchodním rejstříku, má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění a vykonává výdělečnou činnost soustavně, na vlastní účet a za účelem dosažení zisku.¹⁰

Existuje daleko více pohledů na podnikatele, než pouze ten zákonný. V literatuře se objevuje jednodušší a prostší pohled na podnikatele, jako např. podle Barrowa (1993), který píše, že „*podnikatel je člověk, který objeví příležitost a soustředí potřebné peníze a ostatní prostředky, potřebné k využití této příležitosti.*“¹¹ Dalším možným pohledem na podnikatele, je pohled z hlediska jeho vlastností, jako to můžeme naléznout u Synka (2006, s. 5): „*Podstatným rysem osobnosti je tvořivost, schopnost přicházet s novými myšlenkami, využívat příležitosti, nebo je dokonce vytvářet.*“¹² Podle těchto autorů se tedy podnikatelem člověk nestává pouze splněním zákonných podmínek, ale zejména díky svým schopnostem, vlastnostem a také umem využívat příležitosti.

⁸ Nařízení Komise č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008 [online]. Úřední věstník Evropské unie. 2008 [vid 2014-03-21]. Dostupné z:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:214:0003:0047:cs:PDF>

⁹ Zákon č.89/2012 Sb. Občanský zákoník [online]. Co nového v občanském zákoníku. 2014 [vid 2014-04-08]. Dostupné z: dl.webcore.czu.cz/file/ZTdpSmpaVHhBWGc9

¹⁰ Občanský zákoník [online]. Business center, 2014 [vid 2014-03-28]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/>

¹¹ BARROW, C.: *The Essence of small Business*. Prentice Hall Trade, 1993. 197 pgs.. ISBN: 01-3285-362-0.

¹² SYNEK, M. a kol.: *Podniková ekonomika*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck. 2006. 475s. ISBN 80-7179-892-4.

2 Malé a střední podniky (MSP)

Je zřejmé, co znamená pojem podnikatel, podnik i podnikání a v podstatné složce teoretické části bude podrobně vysvětlen další pojem, malé a střední podnikání. Důvodem této specifikace je oblast ekonomiky, ve které se zastavárny objevují. Nejedná se o velké společnosti či nadnárodní podniky, naopak, jsou to podniky menší a spadají právě do oblasti, která bude dále popsána a rozebrána.

Zde nastává problém s definicí, protože je velice těžké určit hranice, kdy se ještě jedná o drobného podnikatele a kdy ne¹³, podle Barrowa (1993): „*drobné podnikání vzdoruje formulování jednoduché definice.*“¹⁴

Konkrétněji byly malé a střední podniky definovány v roce 1969 J. E. Boltonem a Úřadem pro drobné podnikání v USA a od tohoto roku je aktualizována nejen podle hospodářského vývoje, ale také podle potřeb a na základě zkušeností z praxe.

Může dojít k námitkám, že definování této oblasti není důležité, ale praxe ukazuje opak. Definice je důležitá a to zejména z toho důvodu, aby podniky, které do této kategorie nespádají, nevyužívaly podpor, na které nemají nárok.

Aktuální definice používaná v celé EU je z 1. ledna 2005 a byla formulována Komisí EU, která apeluje na všechny členské státy, aby se jí řídily zejména kvůli oblasti podpor MPS, kdy pak budou jednotlivá opatření účinnější.

Za střední je považován podnik, který zaměstnává méně než 250 osob a jehož roční obrat nepřesahuje 50 milionů EUR nebo jehož celková roční bilanční suma nepřesahuje 43 milionů EUR.¹⁵ Malý podnik zaměstnává méně než 50 osob, a jeho roční obrat nebo

¹³ RYDVALOVÁ, P. *Malé a střední podnikání*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 2002. 118s. ISBN 80-7083-561-3.

¹⁴ BARROW, C.: *The Essence of small Business*. Prentice Hall Trade, 1993. 197 pgs.. ISBN: 01-3285-362-0.

¹⁵ *Definice mikropodniků, malých a středních podniků*. [online]. Europa. 2007 [vid. 2014-03-21]

celková bilanční suma nepřesahuje 10 milionů EUR.¹⁶ Pro úplnost je vhodné doplnit i definici mikropodniku, takový podnik zaměstnává méně než 10 osob a jehož roční obrat nebo celková bilanční suma nepřesahuje 2 miliony EUR.¹⁷

2.1 Situace MSP v ČR

V roce 2006 vydal Český statistický úřad krátkou tematickou analýzu na téma malé a střední podniky, která se zabývala jejich místem a rolí v české ekonomice. Mimo jiné bylo vysvětleno, proč existují podpory pro MSP. Ve chvíli, kdy jsou všechna pravidla nastavena správně, nejedná se o zvýhodňování MSP na úkor ostatních, jedná se pouze o stírání rozdílů a kompenzaci omezení, které vyplývají z postavení těchto subjektů na trhu.

Zajímavé jsou zejména údaje o vývoji počtu a struktury MSP mezi lety 1995 až 2005. Z pohledu struktury je nejvíce zastoupena skupina mikropodniků, tedy podniků do 10 - ti zaměstnanců, na druhém konci stojí střední podniky, které jsou nejméně početné.

Mikropodniky zaměstnávají v podstatě tolik osob, co podniky malé a střední dohromady, což ukazuje na jejich význam.¹⁸ V oblasti odvětvové struktury jsou důležité informace o tom, že pro průmysl a stavebnictví zřejmě platí obecná teze, že počet MSP dosáhl jakési přirozené hranice a v případě obchodu se lze domnívat, že MSP nejsou s to konkurovat obchodním řetězcům. Nárůst MSP v odvětví tržních služeb se odehrává především v podskupině tzv. mezipodnikových služeb.¹⁹

Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_cs.htm

¹⁶ *Definice mikropodniků, malých a středních podniků.* [online]. Europa. 2007 [vid. 2014-03-21]

Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_cs.htm

¹⁷ *Definice mikropodniků, malých a středních podniků.* [online]. Europa. 2007 [vid. 2014-03-21]

Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_cs.htm

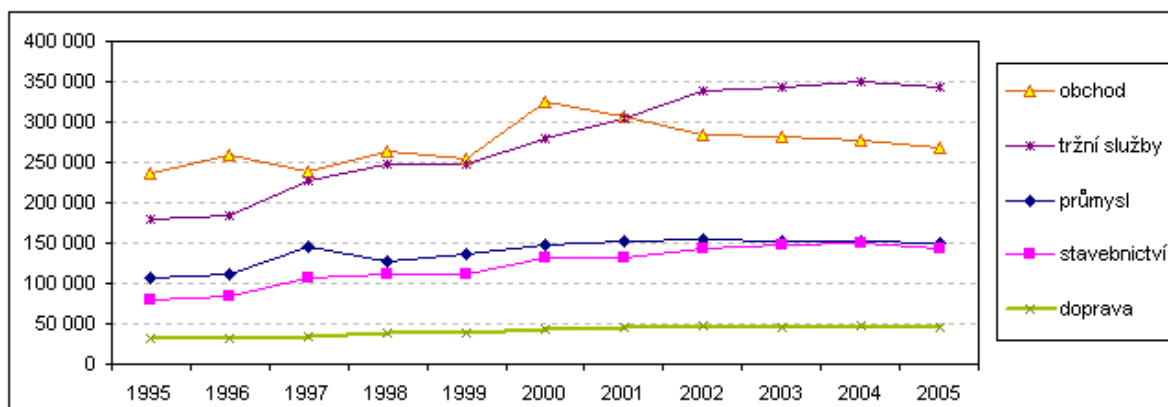
¹⁸ KRUPKA, V., *Krátká tematická analýza. Malé a střední podniky (a jejich místo a role v české ekonomice).* [online]. Český statistický úřad. 2006 [vid. 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>

¹⁹ KRUPKA, V., *Krátká tematická analýza. Malé a střední podniky (a jejich místo a role v české ekonomice).* [online]. Český statistický úřad. 2006 [vid. 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>

Obrázek 1: Odvětvová struktura MSP – počty podniků

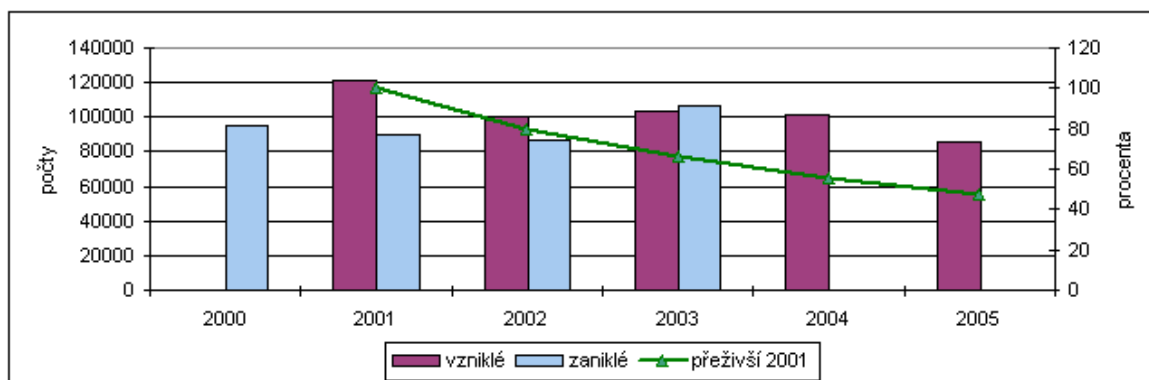

Zdroj: Krátká tematická analýza. Malé a střední podniky a jejich místo a role v české ekonomice [online]. Český statistický úřad, 2006 [vid 2014-03-22]

Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>

Co se týká počtu podniků, jejich rychlý růst byl zaznamenán zejména na počátku 90. let, od konce 90. let je jejich počet poměrně stabilní, což je podle autora Ing. Václava Krupky znakem vcelku stabilních podmínek podnikání v ČR. Jak je možné vidět na obrázku, největší růst MSP zaznamenal trh služeb, na trhu průmyslu a stavebnictví jsou křivky velice podobné a na konci 90. let zde došlo ke stabilizaci, jak je zmíněno výše. Křivka trhu obchodu ukazuje poměrně velké výkyvy, ovšem po roce 2000 také došlo ke stabilizaci. Obor dopravy zůstal v podstatě stejný po celou dobu sledování vývoje počtu MSP. Dle autora lze říci, že počet nových a zaniklých podniků se každý rok mění, ale ve většině let je počet nových podniků vyšší než počet zaniklých.

Obrázek 2: Demografie podniků

Zdroj: Krátká tematická analýza. Malé a střední podniky a jejich místo a role v české ekonomice [online]. Český statistický úřad, 2006 [vid 2014-03-22]

Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>

Jak už bylo zmíněno výše, MSP výrazně ovlivňují situaci na trhu práce. Kapacita MSP měla již v roce 2006 významný a do velké míry stabilní podíl na výkonu české ekonomiky, který se pohyboval kolem 70% celkově zaměstnaných v odvětvích nefinančních podniků a domácností (na celkovém počtu zaměstnaných v národním hospodářství pak více než 50%).²⁰ Celkový růst MSP nemohl stát pouze na růstu zaměstnanosti, proto se analýza zaměřovala i na jejich investiční aktivitu, u níž bylo zjištěno, že podíl těchto firem na investicích do fixního kapitálu je více než 50% a v průběhu deseti let se zvýšil o 10 procentních bodů, z čehož plyne, že MSP mají rychlejší dynamiku růstu investic, než celá ekonomika.

Celá analýza jen potvrzuje fakt, že MSP mají v české ekonomice významnou roli. Pokud bychom chtěli srovnávat s EU, která měla v roce 2006 25 členů, zjistíme, že ČR nijak nevybočovala.

V roce 2011 byla analýza doplněna Ministerstvem průmyslu a obchodu zprávou o vývoji malého a středního podnikání. Podle této zprávy došlo oproti předešlým letem k poklesu počtu malých a středních podniků, ale i přesto byl podíl těchto podniků na celkovém počtu aktivních podnikatelských subjektů ve sledovaném roce 99,84%. Pokud toto číslo porovnáme s rokem 2006, je zde jasně vidět vzrůstající důležitost MSP v české ekonomice. V oblasti zaměstnanosti došlo v roce 2011 ke zvýšení a podíl zaměstnanců MSP na celkovém počtu zaměstnanců podnikatelské sféry v roce 2011 činil 60,85%.²¹

Zajímavý je i pohled na zahraniční obchod, kde v absolutní hodnotě dosahuje vývoz MSP v roce 2011 nepřetržitého nárůstu a podíl těchto podniků na celkovém vývozu v tomto roce byl 51,50%.²²

²⁰ KRUPKA V., *Krátká tematická analýza. Malé a střední podniky (a jejich místo a role v české ekonomice)*. [online]. Český statistický úřad. 2006 [vid. 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>

²¹ *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011* [online] Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2012 [2014-04-08]

Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=122736

²² *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011* [online] Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2012 [2014-04-08]

Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=122736

V současnosti reprezentují MSP více než 1 milion ekonomických subjektů v ČR, zaměstnávají téměř 2 miliony zaměstnanců, jejich podíl na vývozu je cca 51% a na dovozu 56%. Jelikož hrají MSP významnou roli v ekonomice, je jednou z priorit vlády jejich podpora²³, která ale podle Evropské komise stále nedosahuje kvality podpor v jiných ČS a je tedy důležité na ní stále pracovat.

2.2 Výhody a nevýhody MSP

Význam malých firem spočívá zejména v jejich rychlosti reakce na změnu ekonomických podmínek, na rozdíl od velkých firem nejsou statické a dokáží zareagovat v podstatě ihned. Podle Konečné (1993) „*působí proti monopolním tendencím a zajišťují konkurenci.*“²⁴ Dále mají významnou roli při vzniku nových technologií a výrobků.²⁵

MSP jsou výhodné pro velké podniky, protože mohou doplňovat jejich sortiment, dále mohou být jejich dodavateli nebo distributory a také mohou spotřebovávat jejich produkci. Pokud je malá firma distributorem velké, stává se tak zejména ve chvíli, kdy odkupuje produkci od velkých a přizpůsobuje ji konkrétním potřebám zákazníků.

V neposlední řadě se jedná o firmy, které vytváří nezanedbatelný počet pracovních míst. Co se týká dopadu na ekonomiku, rozšiřují MSP domácí skupinu podnikatelů v tržní ekonomice. Z hlediska mezinárodního obchodu potom kladně ovlivňují obchodní a platební bilanci zejména pokud exportují, příp. se výrazně podílí v oblasti cestovního ruchu a některých služeb.²⁶

Nejvýznamnější nevýhody u MSP je možné spatřovat v oblasti financování a to z důvodu malého množství finančních možností pro podnikatele, jejichž hlavním zdrojem financí je samofinancování. Z hlediska cizího kapitálu využívají MSP zejména bankovní a dodavatelské úvěry, kde se ovšem setkávají s dalšími problémy, protože pro banky

²³ Malé a střední podnikání [online] Business info. 2014 [vid 2014-04-08]

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/dotace-a-financovani/male-a-stredni-podnikani.html>

²⁴ KONEČNÁ, M. a kol. *Drobné podnikání*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. 1993. 191 s. ISBN 80-7079-471-2.

²⁵ BARROW, C.: *The Essence of small Business*. Prentice Hall Trade, 1993. 197 pgs.. ISBN: 01-3285-362-0.

²⁶ KONEČNÁ, M. a kol. *Drobné podnikání*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. 1993. 191 s. ISBN 80-7079-471-2.

znamená takovýto úvěr vyšší riziko i vyšší náklady, tudíž pro ně MSP nejsou vyhledávanými klienty. Nedostatek potřebných financí u malých firem ovlivňuje jejich činnost např. v oblasti reklamy nebo rozšiřování cílových trhů.

Mezi další nevýhody lze zařadit omezenost produkce, nevyužívání maximálních kapacit strojů a zaměření spíše na lokální trhy (tedy omezený kruh odběratelů). Dle Konečné může být velkým „*problémem i nedostatečná připravenost ke spolupráci a to zejména u malých průmyslových podniků.*“²⁷ Malé podniky často pracují samostatně, nezávisle, dokonce i bez podílníků. To je poměrně pochopitelné, ve chvíli, kdy by se v podniku objevil podílník, hrozí, že podnikatel nebude mít možnost rozhodovat samostatně, což by mohlo negativně ovlivnit celkovou činnost podniku. Na druhou stranu i kooperace přináší své výhody a MSP by se této spolupráci neměly bránit.²⁸

2.3 Podpora malých a středních podniků v ČR

S ohledem na význam malých a středních podniků je ve většině zemí realizována politika podpory tohoto podnikání. V České republice upravuje systém a nástroje státní podpory MSP Zákon o podpoře malého a středního podnikání z roku 2002: „*Tento zákon stanoví zásady pro poskytování podpory při zahájení podnikání, jakož i při upevňování ekonomického postavení malých a středních podnikatelů.*“²⁹ Dle §3 tohoto zákona může být podpora poskytnuta

- a) na investiční projekty, výchovu a vzdělávání ve vzdělávacích programech středních škol ukončených výučním listem,
- b) zvyšování odbornosti,
- c) hospodářské a technické poradenství,
- d) projekty Sdružení pro rozvoj MSP a k postavení jejich postavení na trhu,

²⁷ KONEČNÁ, M. a kol. *Drobné podnikání*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. 1993. 191 s. ISBN 80-7079-471-2.

²⁸ KONEČNÁ, M. a kol. *Drobné podnikání*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. 1993. 191 s. ISBN 80-7079-471-2.

²⁹ *Zákon 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání* [online] Bussiness Info. 2003 [vid 2014 -03-21]

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zakon-podpora-maleho-stredniho-podnikani-4691.html>

- e) získávání informací o podnikání,
- f) projekty výzkumu a vývoje (jejichž výsledky střední podnikatelé využívají),
- g) projekty v regionech se soustředěnou podporou státu,
- h) vytváření nových pracovních míst,
- i) navazování kontaktů a spolupráce se zahraničními partnery a účast na výstavách,
- j) zavedení systémů zajišťujících zvýšení kvality produkce a řízení podniků a využití služeb podporujících zvýšení konkurenceschopnosti,
- k) a projekty zaměřené na investice spojené s ochranou životního prostředí.

Seznam výzev, což jsou možnosti získání podpory v rámci různých programů³⁰, lze nalézt na stránkách Ministerstva obchodu a průmyslu. Do konce roku 2013 probíhal operační program Podnikání a inovace (OPPI) 2007 – 2013. V rámci tohoto programu bylo možné využívat finanční pomoc díky programům jako např. Program Start, Program podpory Progres nebo Program podpory Záruka.

Program Start sloužil dle ministerstva pro: „*realizaci podnikatelských projektů osob vstupujících do podnikání poprvé nebo s delším časovým odstupem.*“³¹ Formou podpory je bezúročný úvěr nebo zvýhodněná záruka s finančním příspěvkem k zaručovanému úvěru. Poslední výzvu vyhlásilo Ministerstvo průmyslu a obchodu v roce 2010 s plánovanou alokací 150 mil. Kč.

Program podpory Progres pomáhal formou podřízených úvěrů umožnit realizaci rozvojových podnikatelských projektů malých a středních podnikatelů pomocí podpory ve formě finančního příspěvku k podřízenému úvěru motivovat podnikatele ke zvyšování zaměstnanosti.³² Druhé pokračování Výzvy III bylo Ministerstvem průmyslu a obchodu vyhlášeno 2. ledna 2012, plánovaná alokace pro tuto výzvu byla 300 mil. Kč.

Záměrem programu Záruka bylo s pomocí zvýhodněných záruk a zvýhodněných záruk s finančním příspěvkem k zaručovanému úvěru usnadňovat zejména realizaci

³⁰ ŠEBKOVA M., *Malé a střední podnikání* [online]. Podnikatelský web, 2012 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://www.podnikatelskyweb.cz/713/>

³¹ *Program podpory START* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument31887.html>

³² *Program podpory PROGRES* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument103267.html>

podnikatelských projektů zaměřených na investice a zvyšovat tak konkurenceschopnost těchto podniků.³³ Jedná se zejména o podporu projektů malých podnikatelů v regionech se soustředěnou podporou státu. Třetí výzva byla vyhlášena v roce 2010 a plánovaná alokace pro ni byla 1,1 mld. Kč.

Ministerstvo pro malé a střední podnikatele vypisuje více programů, mimo tyto tři. Jsou to Program podpory Rozvoj, Program podpory ICT a strategické služby, Program podpory ICT v podnicích, Program eko – energie, Program Inovace a další.

Všechny výše zmíněné programy byly ukončeny s koncem roku 2013 a v letošním roce zveřejnilo Ministerstvo průmyslu a obchodu koncepci podpory MPS mezi lety 2014 -2020. Snahou ze strany státu je dále tyto podniky podporovat a snažit se jim pomoci v konkurenci nejen národní ekonomiky, ale také evropské či světové. Mezi hlavní cíle koncepce patří

- a) posílení postavení MSP v české ekonomice,
- b) růst konkurenceschopnosti MSP,
- c) rozvoj a zkvalitňování podnikatelského prostředí,
- d) zvyšování kvality poradenských služeb pro MSP,
- e) posílení a rozvoj technické inteligence,
- f) rozvoj podnikatelské a inovační infrastruktury,
- g) a snížení energetické a materiálové náročnosti při podnikání MSP.

Součástí koncepce jsou i strategické priority, kterými jsou kultivace podnikatelského prostředí, rozvoj poradenských služeb a vzdělávání pro podnikatele. Ministerstvo chce MSP podporovat zejména formou dotací, zvýhodněných úvěrů a zvýhodněných záruk.³⁴

Podpora malých a středních podniků neprobíhá pouze na vládní úrovni, ale i mimo ni. V ČR funguje Unie malých a středních podniků, která je oficiálním zástupcem českých

³³ *Program podpory ZÁRUKA* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument68939.html>

³⁴ *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014-2020* [online] Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2012 [vid 2014-04-08]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/files/archiv/dokumenty/Navrh_koncepcni_casti_Koncepce_MSP_14.pdf

malých firem a středních podniků při Evropské unii, zejména při Evropském parlamentu.³⁵ Tato unie vznikla jako občanské sdružení v roce 2006 a je členem Evropské unie malých a středních podniků. Snahou tohoto dobrovolného, nevládního sdružení, je zlepšit podnikatelské prostředí a zvýšit konkurenceschopnost českých malých a středních podniků. Cílem sdružení je tedy sjednocení podnikatelských subjektů z ČR, tyto subjekty pak mohou využívat činnosti sdružení a jejím prostřednictvím komunikovat s evropskými orgány a snažit se u nich prosazovat své požadavky.

Hlavní cíle této organizace jsou vytvořit vhodné prostředí pro spolupráci ČR s evropskými institucemi, liberalizovat trh, snaha o odstranění diskriminačních opatření a poradenská činnost a pomoc. Dále je zde snaha zapojit malé a střední podniky do výzkumu a vývoje, zlepšit podmínky, ve kterých se v ČR pohybují a také cíl, aby tyto podniky více spolupracovaly s velkými firmami.³⁶

Unie středních a malých podniků ČR má svoje internetové stránky, každý měsíc vydává Newsletter s informacemi o novinkách v zákonech, s výzkumy, které prováděla mezi podnikateli a také s reakcemi podnikatelů jak jsou s jejich činností spokojeni.

Dále pro své členy pořádá setkání s určitým tématem, např. Nejistá situace na trhu s energiemi a návrh optimálního energetického produktu³⁷, nebo pracovní snídani. Díky svému členství mohou podnikatelé využívat i určitých výhod, jako např. zvýhodněné pobyty na horách, slevy na školu golfu, slevy na nákup vozů atd.

³⁵ *Unie malých a středních podniků ČR* [online]. Business Info, 2006 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/unie-malych-a-strednich-podniku-cr-3754.html>

³⁶ *Unie malých a středních podniků ČR* [online]. Business Info, 2006 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/unie-malych-a-strednich-podniku-cr-3754.html>

³⁷ *Setkání s podnikateli* [online] Sme Union, 2011 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://www.sme-union.cz/newsletter/2011-02.pdf>

2.4 Malé a střední podniky a hospodářská krize

Ani malé a střední podniky se nevyhnuly důsledkům hospodářského útlumu a vzhledem ke svému postavení na trhu měly méně zdrojů ke zvládnutí účinků krize. MPS v některých zemích zasáhla krize velmi vážně, mnohé z nich přinutila ukončit provoz a snížila celkovou míru zaměstnanosti v těchto typech společností.³⁸ K ukončení provozu podniků docházelo zejména v Maďarsku a Irsku. Naopak v jiných zemích nebyla z hlediska zaměstnanosti zaznamenána výraznější změna, toto se týká zejména Německa a Nizozemí. Z dokumentu „Malé a střední podniky v krizi.“³⁹ vyplývá, že v mnoha zemích se krize projevila paradoxně posílením již existujících „vnitřních“ prvků umožňujících flexibilitu, protože organizace se snaží vypořádat s měnícími se vnějšími podmínkami a požadavky. Tedy, krize byla pouze další změnou, na kterou je nutné reagovat, a proto se velkého množství podniků nedotkla v takové míře, aby to ohrozilo jejich existenci.

Na krizi nezareagovala pouze samotná EU, ale i ČS, které zavedly opatření na pomoc MPS k překonání krize. Příklady přístupů jednotlivých vlád můžeme nalézt v dokumentu „Malé a střední podniky v krizi.“ Ve Španělsku se jednalo o dočasné snížení daně z příjmu PO pro MSP, v Německu, Itálii a Rumunsku pak o iniciativy, které mají MSP pomoci inovovat a soustředit se na výzkum.

Dále se angažují i sociální partneři, jejichž iniciativy mají také pomoci MSP překonat krizi. Jsou to např. revize předpisů o zkrácené pracovní době v Německu, revize francouzského systému částečné nezaměstnanosti nebo zvláštní iniciativa zaměřená na tvorbu pracovních míst v irském odvětví stavebnictví.

V neposlední řadě v období po krizi zafungovaly i sítě a místní poradenství. Příkladem místního poradenství je program v Maďarsku, který podporuje tvorbu pracovních míst na regionální úrovni.

³⁸ *Malé a střední podniky v krizi: zaměstnanost, pracovní právní vztahy a místní partnerství* [online] Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek, [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/281/cs/1/EF11281CS.pdf>

³⁹ *Malé a střední podniky v krizi: zaměstnanost, pracovní právní vztahy a místní partnerství* [online] Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek, [vid 2014-03-21]

Krise MSP se nevyhnula ani podnikům v ČR. Největší problémy byly zaznamenány v automobilovém a sklářském průmyslu. Na našem území došlo ke snížení přílivu počtu zakázek ze zahraničí a to znamenalo pro mnoho podniků krach. Některé z firem řešily problém zkrácením pracovního týdne, či postupným propouštěním zaměstnanců.⁴⁰ Dle Hornungové a Klímové (2010, str. 13): „*musela každá druhá malá nebo střední firma v Česku propouštět kvůli špatné ekonomické situaci nebo se k takovému kroku v brzké době chystá.*“⁴¹ Více než třetina podniků omezila, nebo se chystala omezit výrobu.

2.5 Vztah EU k malým a středním podnikům

Postoj EU vůči MSP velice dobře vyjadřuje dokument „Malé a střední podniky na prvním místě“, který byl vydán Evropskou komisí. I Evropská unie si uvědomuje význam MSP a dle Zítkové (2012) tvrdí, že: „*malé a střední podniky mohou být páteří budoucí ekonomiky.*“⁴² V současné době tvoří tyto podniky 99,8% všech evropských podniků, 67,1% pracovních míst v soukromém sektoru a 58% z obrátu EU a proto je nutné je podporovat.⁴³

Jak tvrdí bývalý místopředseda Evropské komise Günter Verheugen (2006; str. 3): „*Mikropodniky, malé a střední podniky jsou motorem evropského hospodářství. Jsou základním zdrojem pracovních příležitostí, vytvářejí podnikatelského ducha a inovace EU, a jsou tedy rozhodující pro posílení konkurenceschopnosti a zaměstnanosti.*“⁴⁴ Günter

⁴⁰ HORNUNGOVÁ J., KLÍMOVÁ M.: *Vliv finanční krize na malé a střední podniky v České republice* [online] VUT Brno, 2010 [2014-04-17] Dostupné z: https://dspace.vutbr.cz/xmlui/bitstream/handle/11012/19834/07_01.pdf?sequence=1

⁴¹ HORNUNGOVÁ J., KLÍMOVÁ M.: *Vliv finanční krize na malé a střední podniky v České republice* [online] VUT Brno, 2010 [2014-04-14] Dostupné z: https://dspace.vutbr.cz/xmlui/bitstream/handle/11012/19834/07_01.pdf?sequence=1

⁴² ZÍTKOVÁ P.: *Malé a střední podniky jsou páteří hospodářství EU, Evropský parlament vyzývá k jejich podpoře* [online] Probyznys, 2012 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://probyznysinfo.ihned.cz/c1-57775000-male-a-stredni-podniky-jsou-pateri-hospodarstvi-eu-evropsky-parlament-vyzyva-k-jejich-podpore>

⁴³ ZÍTKOVÁ P.: *Malé a střední podniky jsou páteří hospodářství EU, Evropský parlament vyzývá k jejich podpoře* [online] Probyznys, 2012 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://probyznysinfo.ihned.cz/c1-57775000-male-a-stredni-podniky-jsou-pateri-hospodarstvi-eu-evropsky-parlament-vyzyva-k-jejich-podpore>

⁴⁴ Evropská komise: *Nová definice malých a středních podniků*. Úřad pro úřední tisky, 2006. 50str. ISBN 92-894-7917-5

Verheugen spolu s předsedou Evroské komise José Manuelem Barrosem byli v roce 2008 u přijetí iniciativy na podporu malých a středních podniků „Small Business Act“ pro Evropu.

Small Business Act pro Evropu je balíček deseti zásad, kterými by se měla řídit příprava a provádění politik jak na úrovni EU, tak na vnitrostátní.⁴⁵ V tomto aktu se Evropská komise snaží o zlepšení obecného přístupu k podnikání a podporu růstu malých a středních podniků. Akt se týká všech nezávislých společností, které mají méně než 250 zaměstnanců. Obsahuje kombinaci legislativních opatření, politických závazků a konkrétních praktických kroků, stěžejních pro růst MSP, zlepšení jejich přístupu na trhy a k financím.⁴⁶ Hlavními cíli je zjednodušení přístupu na vnitřní trh EU i na trhy mimo EU, přístupu ke kapitálu, inovacím a snížení administrativní zátěže.

Od přijetí iniciativy došlo v řadě oblastí k pokroku, dle tiskové zprávy z roku 2011 100 000 MSP využilo finančních nástrojů rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovace, zjednodušené postupy online a příležitosti k předkládání společných nabídek usnadnily malým a středním podnikům účast na veřejných zakázkách. Nové centrum EU pro MSP v Číně pomáhá těmto podnikům vstoupit na čínský trh a ve většině ČS výrazně klesla doba a náklady potřebné k založení společnosti.⁴⁷

Pokud se chce podnikatel vlastníci malý nebo střední podnik dozvědět něco více o politikách a programech EU, lze je nalézt na internetových stránkách, konkrétně Evropská komise vytvořila vlastní portál pro MSP, kde mohou podnikatelé získat velké množství informací. Na vzniklé internetové stránce jsou informace k dispozici a to v 21 jazycích.

Od prosince 2012 byl zaveden mnohojazyčný internetový portál, který má poskytovat informace o prioritních trzích. Dále chtějí europoslanci více podpořit programy Erasmus a Erasmus Mundus. Veškerá tato podpora má existovat především proto, aby malé a střední podniky rozšiřovaly činnost za hranice EU, což zatím nečiní kvůli překážkám jako jsou

⁴⁵ *Small and medium-sized enterprises* [online] Evropská Komise, 2012 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enterprise/sme/>

⁴⁶ *Small Business Act pro Evropu* [online] Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2008 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/small-business-act-pro-evropu-3858.html>

⁴⁷ *Zastoupení v České Republice* [online] Evropská Komise, 2011. [vid 2014-03-21]
Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/11_218_cs.htm

nedostatek informací o trzích, složité hledání zákazníků, složité celní předpisy atd. Zjednodušování této oblasti se děje již několik let, např. v letech 2008-2011 se podařilo snížit administrativní zátěž malých firem o 33%.⁴⁸

⁴⁸ ZÍTKOVÁ P.: *Malé a střední podniky jsou páteří hospodářství EU, Evropský parlament vyzývá k jejich podpoře* [online] Probyznys, 2012 [vid 2014-03-21]
Dostupné z: <http://probyznysinfo.ihned.cz/c1-57775000-male-a-stredni-podniky-jsou-pateri-hospodarstvi-eu-evropsky-parlament-vyzyva-k-jejich-podpore>

3 Zástavní právo a jeho právní úprava v legislativě ČR

Pro pochopení problematiky zastaváren je nutné zaměřit se i na jejich právní úpravu. Do konce roku 2013 upravoval zástavní právo jak Občanský, tak Obchodní zákoník. Díky novému Občanskému zákoníku došlo ke sjednocení úprav, většinu předpisů lze nalézt na jednom místě a konkrétně se jedná o část III., Hlavu II., Díl 5, Pododdíl 3, §1309 - §1394. Nová právní úprava upřesňuje dosavadní úpravu, ale došlo i ke změnám, které byly inspirovány zahraničním právem.⁴⁹ Zákon obsahuje základní zásady vzniku, působení, realizaci a zánik zástavního práva. V úpravě je možné nalézt i zástavní právo k obchodnímu podílu a k cenným papírům.

Zástavní právo je věcným právem, které může mít jedna osoba k majetku cizí osoby, toto právo zatěžuje každého vlastníka předmětu zástavního práva. Zajišťuje dluh, tedy to, že dlužník dostojí toho, co bylo ujednáno a splní své závazky vůči osobě věřitele. Dle §1310 může být zástavou každá věc, s níž je možno obchodovat, tedy věc movitá i nemovitá a může jí být zajištěna peněžitá i nepeněžitá pohledávka, nepeněžitá pouze v případě, že je možné ji ocenit penězi.

Nově je možné zřídit zástavní právo i k věci, která dosud není majetkem zástavce.⁵⁰ Jedná se o věci, které jsou prozatím majetkem cizí osoby, nebo mají být teprve vytvořeny. V tomto případě vzniká zástavní právo až ve chvíli, kdy se zástavní dlužník stane vlastníkem věci, ale je možné, aby bylo zapsáno předem do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav za předpokladu souhlasu vlastníka.

Druhou novinkou je úprava zastavení cizí věci v zastavárnách, kdy je snahou zákona ošetřit zástavu kradených věcí, ke které dochází poměrně pravidelně. Tyto případy jsou upravovány v §1344. Důvodem vzniku tohoto paragrafu je zvýšená ochrana vlastníka věci,

⁴⁹ *Nový občanský zákoník* [online] Nový občanský zákoník, 2014 [vid 2014-03-23]
Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/obecne/>

⁵⁰ ČABART F., „*Budoucí zástavní právo a vybrané možnosti jeho využití*“ [online] Epravo, 2014 [vid 2014-03-23]. Dostupné z:
<http://www.epravo.cz/top/clanky/budouci-zastavni-pravo-a-vybrane-moznosti-jeho-vyuziti-93167.html>

který může požadovat po zastavárně, aby mu jeho věc vydala. Podmínkou je prokázání toho, že věc nesvěřil jiné osobě, ale došlo k její ztrátě, nebo mu byla zcizena.⁵¹

Zástavní právo má funkci zajišťovací a uhrazovací. Zajišťovací funkce „nutí“ dlužníka, aby splněním závazku odstranil ze své zástavy zástavní právo, které omezuje manipulaci s touto zástavou. Dle Končické (2007, s. 6) poskytuje uhrazovací právo věřiteli: „*možnost uspokojení nesplněné pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy*“⁵² Z funkce zástavního práva podle Hejdy (2000) vyplývá, že: „*je právem akcesorickým (vedlejším), přístupující k pohledávce a má subsidiární (podpůrný) charakter, protože zabezpečuje podpůrný zdroj k uspokojení pohledávky.*“⁵³

V rámci zástavního práva jsou rozlišovány tyto osoby - věřitel, zástavce, obligační dlužník a zástavní dlužník.

Zástavní věřitel je osoba, která má svou pohledávku zajištěnou zástavním právem.

Zástavce na základě zástavní smlouvy, kterou podepíše se zástavním věřitelem, zakládá zástavní právo k věci, jež vlastní nebo je ke zřízení tohoto práva nějak oprávněn. Osoba zástavce a dlužníka nemusí být tatáž. Pokud se nejedná o jednu a tu samou osobu, je zástavce povinen uspokojit zástavního věřitele pouze v situaci, kdy dlužník své závazky nesplnil řádně a včas.

Obligační dlužník je dlužník pohledávky, tedy osoba, která je povinna splnit závazky vyplývající ze zástavní smlouvy.

Zástavní dlužník bývá totožný se zástavcem nebo obligačním dlužníkem. Je to osoba, která, jak říká Plecítý a kol. (2007, s. 127): „*je povinna strpět výkon zástavního práva ze strany zástavního věřitele, ale sama zástavní právo nezřídila a není tak zástavcem*“⁵⁴

⁵¹ Nový občanský zákoník [online]. Nový občanský zákoník, 2014 [vid 2014-03-23] Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/novinky-v-zastavnim-a-zadrzovacim-pravu/>

⁵² KONČICKÁ, Julie. *Zástavní právo k nemovitostem vzniklé na základě písemné smlouvy*. Brno 2007. 46 s, Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Katedra práva životního prostředí a pozemkového práva.

⁵³ HEJDA J., *Občanské právo hmotné*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta managementu v Jindřichově Hradci 2000.

⁵⁴ PLECÍTÝ V., VRABEC J., SALAČ J., *Základy občanského práva*. 3 vyd. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 343 s. ISBN: 80-7380-051-9.

3.1 Vznik zástavního práva a zástavní smlouva

Dle §1312 vzniká zástavní právo zástavní smlouvou, která ze zákona nemusí mít písemnou formu. Paragraf 1314 říká, že písemná forma je vyžadována v případě pokud není movitá věc jako zástava odevzdána zástavnímu věřiteli, nebo třetí osobě, která by danou věc pro zástavního věřitele opatrovala. Dále v případě zástavy nemovitosti, závodu či jiné věci hromadné, které podléhají povinnosti uzavření zástavní smlouvy formou notářského zápisu a nemovitostí, které nepodléhají povinnosti zápisu do veřejného seznamu, jako jsou drobné stavby.

Zástavní právo se vztahuje na zástavu a podle §1346 také na její přírůstek a příslušenství, pokud není zástavní smlouvou určeno něco jiného. Z plodů a užitků se zástavní právo vztahuje jen na ty, které nejsou odděleny.⁵⁵ Za předpokladu přeměny zástavy v novou věc, dojde k zatížení zástavním právem i na věci nové. Obdobné je to i při spojení a rozdělení zastavené věci. Při spojení zástavy s jinou věcí má zástavní věřitel právo na obnovení předešlého stavu, pokud to však není možné, dojde k tomu, že celá věc je zatížena zástavním právem, ovšem s podmínkou, že zatížení je pouze do hodnoty zástavy v době spojení. Pokud dojde k rozdělení věci, zástavní právo se vztahuje na všechny věci, které vznikly rozdělením.

Nový Občanský zákoník přináší smluvním stranám větší volnost při sjednání obsahu zástavní smlouvy. Dle současné úpravy si může věřitel zástavu ponechat za libovolnou nebo určenou cenu. Každá taková ujednání vyžadují písemnou formu. Velký prostor je v zákoně věnován i zakázaným ujednáním.

Tabulka 1: Úprava obsahu zástavní smlouvy

Ujednání	Před dnem splatnosti dluhu	Po splatnosti dluhu
Dlužník či zástavce nesmí	Zakázáno	Zakázáno

⁵⁵ *Občanský zákoník*, §1346 [online] Business Center, 2014 [vid 2014-03-22] Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/cast3h2d5.aspx#cast3h2d5o3>

zástavu vyplatit.		
Věřitel se nebude domáhat uspokojení ze zástavy.	Zakázáno	Povoleno
Věřitel může zástavu zpeněžit libovolným způsobem, či si ji za libovolnou, nebo předem určenou cenu může ponechat.	Zakázáno	Obecně povoleno, ale je-li zástavcem či zástavním dlužníkem spotřebitel, nebo malý či střední podnikatel, pak je to zakázáno.
Věřitel může brát ze zástavy plody nebo užitky.	Zakázáno	Povoleno

Zdroj: *Novinky v zástavním a zadržovacím právu* [online] Ministerstvo spravedlnosti, 2014 [vid 2014-03-22]

Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/novinky-v-zastavnim-a-zadrzovacim-pravu/>

3.2 Typy zástavního práva

A. Podle předmětu zástavy

1. zástavní právo k movitým věcem
2. zástavní právo k nemovitým věcem
3. zástavní právo k cenným papírům
4. zástavní právo ke směnce
5. zástavní právo k předmětu průmyslového vlastnictví
6. zástavní právo k pohledávce
7. zástavní právo ke spoluvlastnickému podílu
8. zástavní právo k podniku
9. zástavní právo k bytům a nebytovým prostorům⁵⁶

B. Podle vzniku

1. Zástavní právo soudcovské

⁵⁶PLECITÝ V., VRABEC J., SALAČ J., *Základy občanského práva*. 3 vyd. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 343 s. ISBN: 80-7380-051-9.

Toto zástavní právo se zřizuje právní mocí usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.⁵⁷ Je to zvláštní druh zástavního práva a jedná se také o způsob exekuce. Jeho zřízení se eviduje záznamem v katastru nemovitostí. Zástavní právo soudcovské plní funkci zajišťovací a při jeho zřízení nedochází automaticky k postižení majetku, jsou nutné ještě další právní úkony, než dojde k uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy.

2. Zástavní právo exekutorské

Jedná se o alternativu k vedení exekuce a je oprávněn ho zřídit exekutor na nemovitosti dlužníka ve prospěch záručního věřitele.

3. Zástavní právo z rozhodnutí správního orgánu

Správní orgán, např. finanční nebo stavební úřad mohou svým rozhodnutím zřídit zástavní právo k majetku daného subjektu.

4. Zástavní právo zákonné

Zástavní právo zákonné vzniká při splnění zákonem předpokládaných podmínek.

5. Zástavní právo smluvní

Jedná se o nejčastější způsob vzniku zástavního práva, zákonem je stanoveno, že tento typ vzniku zástavního práva musí být písemný.

3.3 Práva a povinnosti v průběhu trvání zástavního práva

Problematické práv a povinností byly v Občanském zákoníku věnovány § 162 a 168, nyní je můžeme nalézt v § 1353 a 1358. Dle zdroje došlo pouze k jedné úpravě a tou je zakotvení

⁵⁷PETRLOVÁ Ž., *Zástavní právo* [online] Zástavní právo, 2011[vid 2014-03-22].
Dostupné z: <http://www.zastavni-pravo.cz/>

nároku zástavního věřitele na pojistné plnění, pokud byla zástava pojištěna.⁵⁸ Zástavní věřitel může z pojistného plnění uspokojit pohledávku za dlužníkem, pokud nebyla řádně a včas splněna. I tento nárok lze smluvně vyloučit.

Zástavní věřitel je oprávněn držet zástavu po celou dobu trvání zástavního práva. Je povinen se o ni starat, opatrovat ji a chránit před poškozením, ztrátou nebo zničením, pokud mu v souvislosti s touto činností vzniknou nějaké náklady, je oprávněn požadovat na zástavci jejich uhrazení. Dojde-li ke ztrátě, zničení nebo poškození zástavy, nese zástavní věřitel odpovědnost za vzniklou škodu podle obecných ustanovení. Pokud chce zástavní věřitel zástavu používat nebo z ní mít nějaké užitky, může tak učinit pouze se souhlasem zástavce. Má-li zástavu v úchově třetí osoba, nesmí věc odevzdat další osobě, použít ji nebo umožnit použití někomu jinému.

Zástavce nesmí dělat nic, co by mohlo vést ke zhoršení zástavy a je povinen doplnit zajištění pohledávky v případě, že zástava ztratila na ceně natolik, že nynější zajištění je již nedostatečné. Pokud zajištění pohledávky nedoplní, stane se část pohledávky, která není zajištěna, splatnou.

3.4 Zánik zástavního práva

Zástavní právo zaniká ve chvíli, kdy zanikne zajištěný dluh. Zákon upravuje i případy, kdy zástavní právo zaniká, ale pohledávka stále trvá. Těmito případy jsou:

- a) pokud zanikne zástava,
- b) vzdá-li se zástavní věřitel svého práva,
- c) vrátí-li zástavní věřitel zástavu zástavci nebo zástavnímu dlužníkovi,
- d) složí-li zástavce nebo zástavní dlužník zástavnímu věřiteli cenu zastavené věci, nebo
- e) uplyne-li doba, na niž bylo zástavní právo zřízeno.

⁵⁸ *Nový občanský zákoník* [online] Občanský zákoník, 2014 [vid 2014-03-22] Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/novinky-v-zastavnim-a-zadrzovacim-pravu/>

Tyto účinky nastanou, pokud další osoba nabyla zástavní právo k zastavené věci v dobré víře, že věc není zatížena zástavním právem, což se týká všech situací kromě situace, kdy je zástavní právo zapsáno v rejstříku zástav nebo ve veřejném seznamu.

Zaniklo-li právo zapsané do rejstříku zástav, zástavní věřitel požádá o jeho výmaz a zástavní právo se vymaže. O výmaz zástavního práva má možnost požádat i zástavní dlužník, pokud nezaniklo uplynutím doby, vymaže se z rejstříků zástav nebo veřejného seznamu, doloží-li zástavní dlužník listinu potvrzenou zástavním věřitelem nebo rozhodnutím soudu.⁵⁹

3.5 Podzástavní právo

Pro úplnost je nutné se zmínit i o právu podzástavním. Toto právo upravuje Občanský zákoník v § 1390-1394.

Podzástavní právo vzniká, pokud zastavíme pohledávku, která je zajištěná zástavním právem a to v případě, kdy zástavou je věc. Zástavnímu věřiteli tak vzniká zástavní právo k pohledávce a podzástavní právo k zástavě zajišťující pohledávku.

Aby mohlo toto právo vzniknout, není potřeba souhlas vlastníka zastavené věci, ale aby proti němu bylo účinné, je nutné, aby byl o jeho vzniku informován a to písemným oznámením (které může učinit podzástavce, nebo podzástavní věřitel) nebo, je-li zástavou věc, k níž vzniká zástavní právo zápisem do rejstříku zástav nebo zvláštního veřejného seznamu.

Pokud je zastavená pohledávka zajištěná nemovitostí, bytem nebo nebytovým prostorem, vzniká podzástavní právo vkladem do katastru nemovitostí.

⁵⁹ *Nový občanský zákoník* [online] Občanský zákoník, 2014 [vid 2014-03-22] Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/novinky-v-zastavnim-a-zadrzovacim-pravu/>

Není-li splatná pohledávka, která je zajištěna podzástavním právem, včas splněna podzástavnímu věřiteli, může se dle Plecitého (2007, s. 134): „*podzástavní věřitel domáhat uspokojení z podzástavy v rámci oprávnění zástavního věřitele.*“⁶⁰

Dle §1394 Občanského zákoníku se na podzástavní právo přiměřeně používají ustanovení o právu zástavním.

⁶⁰ PLECITÝ V., VRABEC J., SALAČ J., *Základy občanského práva*. 3 vyd. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 343 s. ISBN: 80-7380-051-9.

4 Historické souvislosti zastavárenství

Pojem zastavárna či zastavárenství je i dnešní době hodně tabuizován, spojován s nelegální činností či řazen do šedé ekonomiky. Jedním z cílů práce je tento pohled změnit a proto je tato kapitola věnována pohledu do historie. Bude vysvětleno, co je základem takových domněnek a kde mají své kořeny.

Historie tohoto podnikání je poměrně spleť a z velké části propletená s lichvářstvím. Samotné zástavní právo je možné objevit již ve starověkém Řecku a Římě, ale zejména ve středověku a novověku není samotné zastavárenství jednoznačně definováno, v těchto obdobích zástava splývá s lichvou.

V souvislosti s pojmem zastavárna se většině lidí vybaví Židé, kteří jsou považováni za „průkopníky oboru“. Z historických publikací je zřejmé, že se Židé zastavárenství, potažmo lichvě nevěnovali jen ze své vlastní vůle. Díky tomu, jak byli vnímáni společnostmi, byli z mnoha oblastí a oborů vytlačeni a v podstatě donuceni věnovat se zastavárenství a půjčování na zástavu a to od poloviny 12. století.⁶¹

Představa o úvěru a lichvě ve středověku byla shrnuta usurární doktrínou, jejíž hlavní zásada byla, že věřitel nesmí požadovat více, než úvěrem poskytl. Z toho vyplývá, že každý úrok a každé jednání, které podněcuje splácení úroku je lichvou. Půjčování na úrok bylo prohlášeno za hřích.⁶²

Aristoteles i jeho následovník Tomáš Akvinský půjčování na úrok odsuzovali. Dále lichvu odsuzoval např. i Martin Jakoubek ze Stříbra nebo husité. Aristotelův postoj se dá vysvětlit poměrně jednoduše a je možné zde nalézt ekonomické souvislosti. Dle Holmana, se

⁶¹ PĚKNÝ T., *Historie Židů v Čechách a na Moravě*. 1.vyd. Praha: Sefer 1993. 430 s. ISBN 80-900895-4-2

⁶² PĚKNÝ T., *Historie Židů v Čechách a na Moravě*. 1.vyd. Praha: Sefer 1993. 430 s. ISBN 80-900895-4-2

Aristoteles v pohledu na lichvu mýlil a to z toho důvodu, že nerozlišoval peníze a kapitál. Peníze považoval za oběživo a vycházel ze sterility peněz. Ve svých úvahách dospěl k názoru, že peníze se nemohou zvětšovat a tudíž dlužník nemůže vracet víc, než kolik si půjčil. Zde je možné spatřovat počátky vnímání půjčování peněz v podobě, jak ji známe dnes.⁶³

Počáteční nařízení vyplývající z usurární doktríny byla poměrně přísná, ale postupem času došlo k jejímu uvolňování formou udělování výjimek. I církev pochopila, že pokud si někdo půjčí peníze k rozšíření svých aktivit a vydělá díky nim, není možné tvrdit, že jsou neproduktivní a věřiteli nezaplatit úrok.

V 15. století došlo k mnoha společenským a ekonomickým změnám, které měly za důsledek zvýšení poptávky po penězích, na což již finanční kapacity Židů nestačily. Církev tak učinila významný krok a povolila i křesťanům půjčovat na úrok, což měli díky doktríně zakázané pod hrozbou přísných trestů. Do 15. století je datován i vznik samotných zastaváren. Zastavárny podle několika zdrojů vznikají v severní Itálii, nazývají se montes pietatis (veřejné zastavárny) a jejich zakladateli jsou františkáni. Ti zastavárny zřizují zejména ve snaze pomoci chudým lidem poskytováním půjček za mírný úrok a ochránit je tak od lichvářů. Z Itálie se zastavárny rozšiřují do Francie a odtud do zbytku Evropy.

Ačkoliv jsou zastavárny „dílem“ františkánů, systém, jakým fungují v dnešní době, má počátky právě u Židů. Jejich formy půjčování a způsoby jištění byly různé. Nejprve půjčovali na tzv. šuldprify (prosté listy), na dlužní úpisy či obligace. V pozdějších dobách se rozvíjí „dnešní“ zastavárenství, kdy začínají půjčovat na tzv. základ. Tento způsob je, oproti výše zmíněným, nejistý a nevýhodný a to z toho důvodu, že předměty, které byly uloženy jako zástava, musí uskladnit a chránit, jak proti přírodním živlům, tak i proti zlodějům. Mnohdy se jednalo i o kradené předměty a ty bylo nutné bez jakékoliv náhrady vracet (to platí i dnes). Půjčování na šuldprify bylo sice bezpečnější, protože Židům

⁶³ HOLMAN, R. a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-380-9

odpadly problémy s ochraňováním zástavy, ale nikdy si nemohli být jistí, zda jim bude dluh splacen, docházelo i ke zrušení šuldprifů panovníkem.

Lichva, zastavárenství a úvěry prošly od svých počátků velkými změnami podle toho, jak se vyvíjela ekonomika. Velký vliv na určování toho co je „špatné a co dobré“ měla jednak filozofie a také církev. A jak píše Pěkný (1993) ve své publikaci: „*V širokém povědomí u nás i jinde přetrvává obraz vždy lichvařícího Žida a židovský národ je označován za národ lichvářů s pozoruhodnou úporností až do dnešních dnů.*“⁶⁴ A jestliže mohou tyto předsudky přetrvávat v souvislosti s Židy, je možné, že je tomu u zastaváren a činností s nimi spojené, stejné.

Pojem lichva je vysvětlen v Ottově slovníku naučném a v § 253 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona. Oba prameny se shodují v tom, že za lichvu je považován čin, kdy lichvář využije něčí tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti a sjedná s ním neúměrný úrok nebo jiné plnění. Lichva se týká půjčování peněz, které nejsou zajištěny žádnou zástavou.

Lichva je tudíž spojována pouze s půjčováním peněz, které nejsou zajištěny žádnou zástavou – tedy movitou nebo nemovitou věcí. V tom je spatřován hlavní rozdíl mezi oběma pojmy.

Zástavou je věc zastavená, může se jednat o věc movitou či nemovitou, jak už je zmíněno v předchozí kapitole. Zástava je v podstatě náhradou za to, že bude plněno. Zastavování má ráz prodeje s právem zpětné koupě.⁶⁵

⁶⁴ PĚKNÝ T., *Historie Židů v Čechách a na Moravě*. 1.vyd. Praha: Sefer 1993. 430 s. ISBN 80-900895-4-2

⁶⁵ *Ottův slovník naučný*. Dvacátý sedmý díl. Vůz /Zyzkowski. Sdružení pro Ottův slovník naučný Paseka/Agro 2002. ISBN 80-7185-13-8

5 Konkrétní podnik, jeho činnost a specifika zastavárenství

V teoretické části již bylo vysvětleno, kam se zastavárny zařazují, jedná se o malé a střední podniky. Ovšem nebylo vyloučeno, že lze tuto činnost vykonávat i na základě živnostenského listu. Provozem zastaváren na živnostenský list se tato práce zabývat nebude, protože podnik, který byl sledován, je společností s ručením omezeným.

Na základě literární rešerše již víme, kam jsou v ekonomické struktuře zastavárny zařazovány a že se nejedná o tak specifický obor, jak by se mohlo na první pohled a bez potřebných informací zdát. V této části práce je vysvětleno, jak funguje konkrétní zastavárna a popsány základní rozdíly mezi touto formou podnikání a podnikáním ostatních subjektů. Velký prostor je věnován i analýze postavení tohoto podnikání ve společnosti i v ekonomice.

Konkrétním podnikem je Gerda-CZ bazar s.r.o., jejíž provozovna se nachází v Jičíně. Poloha obchodu je výhodná a strategická, protože se nachází v jedné z postranních uliček vedoucích z náměstí, tedy v centru města.

Podnik byl založen v roce 2004 a jeho hlavní činností je zprostředkování obchodu a služeb. Dle obchodního rejstříku je to specializovaný maloobchod se smíšeným a použitým zbožím. Klíčovou činností firmy je zastavárenská činnost, doplňkem je prodej zboží a komisní prodej.

Podnik půjčuje finanční obnos proti zástavě elektroniky, mobilních telefonů, zlata, bílé techniky (ledničky, pračky, mikrovlnky...), nářadí (vrtačky, motorové pily, el. pily, úhlové brusky, bourací kladiva, okružní pily,...), nemovitostí (byty, domy,...), automobilů, motorek atd. V rámci prodeje zboží se zabývá zejména prodejem hraček, vojenského vybavení české armády, elektroniky, mobilních telefonů zlata nebo nářadí.

5.1 SWOT analýza podniku

V rámci přípravy na psaní této práce, mi bylo umožněno strávit několik dní ve společnosti a sledovat její chod z pozice zaměstnance. Účastnit se veškerých jednání se zákazníky, sepisování smluv, přijímání zboží do zastavárny i do komisního prodeje. Na základě tohoto interního pohledu na firmu byla vytvořena SWOT analýza firmy.

Tabulka 2: SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
přehlednost evidence	fungování zařízení je postaveno na jedné osobě
jedny z nejvýhodnějších podmínek v regionu	malé prostory
seriózní přístup k zákazníkovi	závislost nabídky na množství propadnutého zboží
umístění (centrum města)	absence firemního počítačového systému
dobrá dostupnost jak pro zákazníky, tak pro zásobování (pěšky i autem)	chybějící webové stránky
dobrá pověst a velká konkurenceschopnost	nemožnost uzavření podniku na delší časové období
propracovaný systém slev	
Příležitosti	Hrozby
snížení příjmu obyvatel a jejich následná finanční tíseň	finanční zabezpečení obyvatelstva
krach konkurence	konkurence v těsné blízkosti
spolupráce s dalšími subjekty pohybujícími se na trhu finančních půjček	omezení ze strany státu
	výpadek internetového připojení

Zdroj: vytvořeno na základě sledování podniku

Z analýzy vyplývá, že se jedná o poměrně silný a stabilní podnik, který si během svého devítiletého fungování vybudoval širokou klientelu a vytvořil si dobré jméno zejména díky

přístupu k zákazníkovi a bezesporu také díky zástavním podmínkám. Tato skutečnost je podložena několikaletým sledováním podniku a rozhovory se zákazníky, kteří mají možnost porovnávat tuto provozovnu s ostatními v oblasti a s přístupem zde jsou ve většině případů spokojeni.

Přístup k zákazníkovi souvisí i s tím, jaké nadstandardní služby jsou mu poskytovány. Ve společnosti Gerda-CZ je možné setkat se s propracovaným systémem slev, které jsou uplatňovány na zástavu zlata. K tomuto kroku firma přistoupila z několika důvodů. Těmi hlavními jsou konkurence v okolí a poměrně stálá hodnota této komodity.

V praxi sleva funguje následujícím způsobem. Firma vydává tzv. slevové karty a při každé třetí zástavě získává zákazník poloviční úročení. Pro ilustraci jednoduchý příklad, pokud by zákazník zastavil zlato za 1000 Kč a při výběru měl platit dvacetiprocentní úrok, může díky slevovému systému ušetřit 100 Kč.

Významnou slabou stránkou podniku je závislost jeho fungování na jediné osobě. Kompletní přehled o celém podniku má pouze jeho jednatel a ten je jediný schopný zajistit jeho bezproblémový chod. Dlouhodobá nemoc nebo jiná náhlá situace, která by zapříčinila neschopnost této osoby pracovat, by mohly vést k nemalým problémům. Muselo by dojít k rychlému zasvěcení jiné osoby, či nalezení dočasného zástupce, aby podnik zůstal v chodu. S tímto druhem podnikání také souvisí další nevýhoda, není možné podnik uzavřít na delší časové období z důvodu předem stanovených termínů výběru zástav.

Další výraznou slabou stránkou je evidence a to nikoliv pro svou nepřehlednost nebo nízkou vypovídající hodnotu, naopak, systém je propracovaný. Problémem je minimální využívání počítačové techniky, i když od systému sešitů (popsáno dále v textu) nelze z praktických důvodů upustit.

Omezující jsou i malé prostory, které znemožňují přijímání zástav o větších rozměrech, jako jsou pračky, ledničky, myčky či jízdní kola.

Hrozba konkurence není tak velká z důvodu mírně odlišného zaměření obchodů a také díky aktivitě jednatele podniku, který se snaží vymýšlet stále nové produkty pro zákazníky. Jedním z nich je již zmiňovaná slevová karta a na jaro 2013 byla připravena další novinka, kdy podnik začal spolupracovat i s dalšími subjekty, pohybujícími se na trhu finančních půjček. K tomuto kroku bylo přistoupeno v souvislosti se snahou o rozvoj podniku a po uplynutí jednoho roku dojde k analýze a zhodnocení ekonomického přínosu.

Mezi dalšími hrozbami byla zmíněna finanční zabezpečení obyvatelstva, omezení ze strany státu a dále výpadek internetového připojení. Problematika finančního zabezpečení obyvatelstva byla poměrně dopodrobna rozebírána s jednatelem společnosti, který má možnost podnik sledovat od jeho vzniku a dle jeho názoru nedochází k úbytku zákazníků právě z tohoto důvodu. Ve většině případů využívají služeb zastaváren stálí zákazníci, kteří se jednoho dne dostali do finančních problémů a od té doby s nimi bojují i za pomoci zastaváren.

Omezení ze strany státu je problém, se kterým se potýká většina podnikatelů a v podstatě neexistuje řešení. Pokud dojde k tomu, že stát zpřísní podmínky, jedinou možností je, se nové situaci přizpůsobit a v činnosti i nadále pokračovat, pokud je to i po úpravě zákona možné.

Výpadek internetového připojení není natolik závažnou hrozbou, aby podnik nějak zásadně ovlivnil. Pouze může dojít ke ztížení pracovních podmínek po dobu, kdy není internetové připojení přístupné. Pro zastavárnicka je v tu chvíli složitější oceňovat donesené zboží, ale i tento problém se dá řešit a čím více má zastavárník zkušeností, tím méně problémů má v případě, když tato situace nastane.

Příležitosti jsou spatřovány zejména v krachu konkurence, spolupráci s dalšími subjekty pohybujícími se na trhu finančních půjček a v neposlední řadě také ve snížení příjmu obyvatel a jejich následné finanční tísní. O krachu konkurence není nutné se více rozepisovat, ta je příležitostí pro každého podnikatele. Problematika spolupráce s dalšími

subjekty je řešena výše a snížení příjmů obyvatel může být velice reálná situace, vezmeme-li v potaz zvyšování nezaměstnanosti nebo daňové zátěže.

5.2 Činnosti podniku v oboru zastavárenství

Sledovaný podnik je podle definice podniků mikropodnikem, o vše se starají pouze dva zaměstnanci, jeden je v provozovně každodenně a druhý pracuje na poloviční úvazek. Standardem v regionu je dána osmihodinová pracovní doba. V zastavárenské praxi není výjimkou, že se otevírací doba upravuje podle časových možností zákazníků. Z pozorování několika zastaváren vyplynulo, že se to děje častěji, než u provozoven zabývajících se jinou činností.

Dalším specifikem podnikání v zastavárenství, které bylo vysledováno, je fakt, že se na tomto malém prostoru odehrává několik činností najednou. Zastavárenství je činnost rozmanitá a v rámci jednoho pracovního dne dochází ke kontaktu se všemi vrstvami obyvatelstva a z právního hlediska zde probíhají různorodé úkony.

Jak vyplývá z dotazníkového šetření (popsáno dále v textu), velká část obyvatelstva je přesvědčena, že tato forma podnikání je nezákonná, nebo se pohybuje na tenké hranici mezi zákonnou a nezákonnou. Ale i tuto činnost lze praktikovat v mezích zákona, jelikož je zákonem vymezena, podnik je pod dohledem finančního úřadu i ostatních institucí a příležitostně jejich služeb využívají i policisté při objasňování krádeží.

Bylo naznačeno, že činnost zastavárny je rozmanitá, ve sledovaném zařízení je možné nakoupit zboží, provést zástavu, prodat zboží, využít možnosti tzv. komisního prodeje a nově také půjčit si peněžní částku bez nutnosti zástavy.

Nákup zboží není nutné podrobněji rozebírat, tuto formu obchodu znají všichni z každodenního života. Jediným rozdílem je výskyt jak nového, tak i použitého zboží. Na tento fakt je nutné dávat pozor, protože zde vznikají rozdíly v záruční lhůtě.

Představme si situaci, kdy se zákazník rozhodne, že využije služeb zastavárny na nákup mobilního telefonu. Nemá dostatek financí na nákup nového a také nelpí na tom, aby měl nejnovější model, který byl právě uveden na trh. I když i ten je možné na pultu zastavárny objevit.

V obchodě je většina nabízených přístrojů použítá, ale objevují se i přístroje v podstatě nové, které byly např. nevhodným dárkem a do zastavárny se dostaly třeba i druhý den po nákupu ve specializovaném obchodě. U takovýchto přístrojů platí původní záruka, tedy, pokud má zákazník štěstí, může si pořídit telefon i s téměř dvouletou zárukou. Případné problémy se poté také řeší ve specializované prodejně, kde byl telefon původně zakoupen, nikoliv v bazaru, kde si jej koupil. Tato situace bývá v praxi problematická, protože obvykle se lidé vrací na místo, kde přístroj zakoupili a neuvědomí si, že v zastavárně danou záruku uplatňovat nemohou.

Může nastat i opačná situace, kdy už přístroj původní záruku nemá. Bazar poskytuje půlroční záruční lhůtu a jedná se z jeho strany o vstřícný krok, protože záruční lhůta u prodeje použitého zboží není zákonem stanovena a může tedy docházet k situaci, na kterou upozorňuje poměrně velké množství lidí, že pokud si pořídí zboží v bazaru, prakticky nemají odvolání, když dojde ke vzniku vady.

Třetí a poslední situace, se kterou je možné se setkat, je prodej komisního zboží. Při prodeji je nutné rozlišovat mezi prodejem vlastního zboží, tedy zboží, které je v majetku zastavárny a zboží, jehož prodej zastavárna pouze zprostředkovává. Bazar poskytuje výše zmíněnou záruční lhůtu pouze na vlastní zboží, zboží v komisním prodeji je bez záruky, na což je zákazník při nákupu upozorněn. Pokud dojde k závadě na zboží z komisního prodeje, zákazník má právo na vrácení peněz, zastavárna přijme zboží zpět a při nejbližší příležitosti jej vrací majiteli.

Prodej zboží a zastavování je situace, která probíhá velice podobně, vysvětleny budou společně.

V praxi nejčastěji dochází k zástavě mobilních telefonů, DVD, televizí, notebooků, tabletů či zlata.

U veškeré elektroniky je postup zastavování víceméně stejný. Zákazník přinese danou věc s určitou představou či požadavkem, kolik finančních prostředků potřebuje. Zastavárník si věc prohlédne, vyzkouší a zhodnotí její stav. Dále se přihlíží i k příslušenství. Tyto aspekty se promítají do nabízené částky.

Pokud je zboží kompletní (tedy mobilní telefon s nabíječkou, USB kabelem, sluchátky či televize s dálkovým ovládáním), zastavárník nabízí nejvíce peněz, s chybějícími komponenty či zvyšujícím se poškozením, nabízená částka klesá. Ve chvíli, kdy zastavárník nabídne částku, je jen na rozhodnutí zákazníka, zda obchod za daných podmínek přijme či nikoliv. Pokud se rozhodne věc zastavit, dojde k sepsání Smlouvy o půjčce (viz dále). V případě, že je nabízená částka nevyhovující či nedostatečná, k obchodu nedojde a zákazník odchází.

U zástavy zlata dochází ke kontrole puncu, díky kterému je možné zjistit, zda je zlato z ČR či ze zahraničí a zejména jeho ryzost, od které se později odvíjí nabízená částka.

Ke kontrole puncu se používá lupa, a pokud punc chybí, používá se speciální technika s chemikáliemi, díky které je možné zjistit, zda je daný šperk opravdu zlatý či pouze pozlacený. Po zjištění zda se jedná o zlato a pokud ano, tak jakou má ryzost, opět dochází k nabídnutí částky a zhodnocení ze strany zákazníka, zda na obchod přistoupí či nikoliv.

Proces prodeje zboží je v podstatě stejný jako proces zastavování. Průběh kontroly zboží i nabízená částka jsou u totožného zboží tytéž. Prodej končí podpisem Kupní smlouvy.

V širokém povědomí společnosti panuje názor, že vznik nabízené částky je pouze na uvážení zastavárníka, který nejedná podle předem stanoveného procesu, ale zboží oceňuje podle momentální situace a rozpoložení. Opět to vyplývá z dlouhodobého pozorování a dotazníkového šetření. Lidé, kteří se pohybují vně zastavářského světa, k tomuto oboru

nemají velkou důvěru a podvědomě očekávají nepoctivé jednání a snahu maximálně využít zákazníka ve svůj prospěch. Tento způsob jednání se mnohým zastavárníkům nevyplatil a i v tomto oboru je nejvíce úspěšný takový přístup, v rámci kterého si obchodník svých zákazníků váží, snaží se jim vyjít maximálně vstříc a to vše v souladu s cíli podniku.

Proces stanovení částky se mezi jednotlivými zastavárnami liší. V podniku Gerda CZ je používán poměrně jednoduchý systém, kdy základem ceny je současná cena použitého zboží na trhu. Zastavárník v průběhu zastavování prohlédne zboží, zhodnotí jeho stav a nejčastěji pomocí internetového vyhledávače zjistí aktuální cenu, ze které určí nabízenou částku, např. o polovinu, čtvrtinu, či třetinu nižší.

U zlata je částka stanovena na základě vývoje cen této komodity. Dochází také k úpravě ceny podle konkurence, protože zákazníci zastaváren jsou specifickou skupinou, která v první řadě hledí na výši nabízené částky, úročení a konečná částka, kterou budou muset za svůj majetek při výběru zaplatit, jsou pro ně druhořadé problémy.

5.2.1 Komisní prodej a půjčka bez nutnosti zástavy

Systém komisního prodeje je snadno pochopitelný i pro osobu, která se s touto formou prodeje doposud nesetkala.

Forma komisního prodeje je často využívána při prodeji nepotřebných věcí, které zastavárník nemá zájem vykoupit. Zprostředkování prodeje je zpoplatněno symbolickými pěti korunami a současně má prodejna podíl 20 % z prodejní ceny.

Dojde k sepsání smlouvy, na které je uvedeno o jaké zboží se jedná, jeho prodejní cena, jméno majitele zboží, jeho adresa a další údaje z občanského průkazu. Smlouvu podepíše zákazník i zástupce firmy jakožto zprostředkovatel obchodu. Tato smlouva je nazývána Smlouvou o komisním prodeji.

Zboží je vystaveno a nabízeno k prodeji, zákazník je pouze povinen pravidelně se informovat, zda došlo k prodeji. Po určité době dochází ke zlevňování věci, pokud je zákazník se zlevňováním nespokojen, nebo si našel kupce sám, má právo si zboží vyzvednout a smlouva zaniká.

Dojde – li k prodeji, zákazník obdrží částku, která vznikne po odečtení provize od prodejní ceny.

S produktem půjčky bez nutnosti zástavy se lidé mohou setkat zejména v novinových stáncích, jedná se o činnost, kterou provozuje specializovaná firma, zastavárna či novinový stánek se tedy stávají prostředníkem, který se zákazníkem v případě zájmu sepíše smlouvu, vyplatí mu peníze, ale již neřeší problematiku splátek, ty si vyřizuje specializovaná firma sama.

V praxi produkt funguje jednoduchým způsobem, jedinou podmínkou je, aby byl zákazník zaměstnaný. Zastavárník nejprve odešle sms zprávu s dotazem, zda je možné půjčku se zákazníkem sepsat, pokud přijde zpět potvrzující zpráva, dojde k sepsání jednoduché smlouvy, na které je uvedeno jméno zákazníka a identifikační číslo firmy, ve které je zaměstnán. Dojde k podpisu smlouvy oběma zúčastněnými stranami a zákazníkovi je vyplacena pevně stanovená částka 4 999 Kč, která je záměrně stanovena takto nízko, aby byl zákazník později schopen ji splatit. Smlouvy se odevzdávají firmě a u té klient půjčku splácí. Splátky jsou rozděleny do jednoho roku. Po splacení dlužné částky je možné sjednat novou půjčku.

Jako prostředník dostává podnik Gerda-CZ určitou částku z každé uzavřené smlouvy.

5.2.2 Smlouvy využívající se v zastavárenství

Sledovaný podnik při své činnosti využívá několika smluv – Smlouvu o komisním prodeji, Smlouvu o půjčce a Kupní smlouvu.

Kupní smlouva je běžnou formou smlouvy, se kterou se setkáváme prakticky každodenně.

Smlouva o komisním prodeji je dohodou mezi majitelem předmětu a obchodníkem o tom, že dojde ke zprostředkování prodeje. Ve smlouvě jsou uvedeny obě strany a předmět, který bude obchodník nabízet ve svém podniku k prodeji. Dále je uvedeno, zda došlo k zaplacení manipulačního poplatku 5 Kč a je zmíněno, že v případě prodeje bude obchodníkovi vyplacena odměna ve výši 20 % z prodejní ceny. Zákazník může od smlouvy kdykoliv odstoupit.

K podpisu Smlouvy o půjčce dochází při každé zástavě. Zákazník vlastní doklad o tom, že došlo k půjčce určité částky peněz na základě zástavy zboží a zastavárník zakládá kopii smlouvy do evidence

Smlouva je vystavována ve třech vyhotoveních – bílé, zelené a žluté. Barvy jsou zde použity pro přehlednost.

Originálem smlouvy je bílé vyhotovení, které dostává zákazník po jejím podpisu a na jehož základě je mu poté daná věc vydávána.

Zelené vyhotovení se ihned zakládá do evidence a archivuje se.

Žluté vyhotovení je kopií do tzv. živých zástav, což jsou zástavy, které si ještě zákazník nevyzvedl, ale zatím nedošlo k propadnutí. Tato vyhotovení se dále využívají při výběru zástavy. Pokud si zákazník svou věc vyzvedne, žluté vyhotovení je rušeno zároveň s originálem smlouvy. Když k vyzvednutí nedojde, daná věc propadá a smlouvy se nadále archivují.

Náležitosti smlouvy:

- číslo (je uváděno i na zboží)
- jméno a příjmení dlužníka (tím je osoba, která zastavuje svou věc), datum narození a číslo OP
- bydliště dlužníka
- věřitel (Gerda-CZ bazar)
- jistina půjčky, úrok a splatnost
- předmět koupě a jeho specifikace

- kupní cena, den a čas koupě (pro případ nevyzvednutí věci)
- datum a hodina uzavření smlouvy
- podpisy
- kolonka „Odstoupení od smlouvy“ – slouží při výběru zastavené věci

Smlouvu lze uzavřít nejdéle na 1 měsíc, ale lze ji prodlužovat a to podle následujících pravidel:

- je nutné zaplatit úrok za již proběhnutý měsíc zástavy, pak lze smlouvu znovu prodloužit nejdéle na 1 měsíc
- pokud si zákazník přál vystavit smlouvu např. pouze na 14 dní, má právo ji bezplatně prodloužit o dalších 14 dní (pokud na 7 dní, o dalších 21 dní atd.)
- prodloužit může kdokoliv (na rozdíl od vyzvednutí – vyzvednout může pouze osoba uvedená na smlouvě po předložení OP nebo osoba, o jejíž připsání zákazník zažádal při podpisu smlouvy)

5.2.3 Evidence zástav

Evidence je podstatnou součástí vedení podniku a ve sledovaném podniku je kladen velký důraz na její poctivé a pravidelné vedení, jelikož se denně uskuteční až 20 zástav, výběrů, prodloužení i prodejů, velice snadno dochází k dezorientaci a takovéto chyby se složitě napravují.

Zástavy jsou evidovány dvěma způsoby – do sešitu a do počítače.

Sešit je veden zejména kvůli orientaci v samotných zástavách. Je zde zaznamenáno číslo každé zástavy, datum přijetí věci, poskytnutá částka a datum konce zástavy. Zastavárník má přehled o tom, zda byla zástava prodlužovaná, popřípadě kolikrát a také o vrácení nebo propadnutí věci.

V počítači jsou zástavy evidovány spolu s prodejem a výkupem v programu Excel, kde je vše rozděleno podle dní. V rámci každého dne je zaevidováno, kolik bylo přijatých zástav, kolik vybraných (uveden součet úroků) a kolikrát došlo k prodloužení (znovu součet úroků). Programu dále slouží k evidenci počtu prodejů komisního zboží a zboží, které je majetkem firmy.

V programu je veden i „Soupis zástav za celý rok“, kde je uvedeno datum, kolik bylo přijatých zástav v daný den, vydaná částka bez úroků a vydaná částka s úroky.

5.3 Specifika podnikání v zastavárenství

Ve sledovaném podniku bylo v rámci pozorování objeveno několik specifík, které se objevují pouze v tomto oboru podnikání. Všechna jsou uvedena v textu (viz výše) a zde shrnuta.

Prvním specifikem je přizpůsobování otevírací doby provozovny zákazníkům. Není sledován pouze zvyk v dané lokalitě, ale dochází i k pozorování časového období, ve kterém zákazníci nejčastěji zastavárnu navštěvují. Některé provozovny ruší polední pauzu, jiné prodlužují otevírací dobu do večerních hodin.

Druhým specifikem je rozmanitost v činnostech. V rámci jednoho provozu dochází k prodeji zboží, jeho nákupu, půjčkám finančních obnosů, zástavám. Dále se na jedné prodejně vyskytuje nové zboží i zboží použité. Zákonnou povinností zastavárníka je, oddělit tyto věci a zákazníka upozornit, pokud je jím vybrané zboží použité. Společnost Gerda-CZ také navíc poskytuje záruční lhůtu i na použité zboží i přesto, že zákonem stanovená není.

Posledním výrazným specifikem podnikání v zastavárenství je vznik nabízené částky i výsledné ceny, pokud je zboží dáno do prodeje. Vznik těchto částek podléhá pravidlům, která jsou určena každou zastavárnou jiným způsobem a jsou podložena aktuálními daty z trhu s použitým zbožím nebo se zlatem.

Evidence je velice důležitá ve všech druzích podnikání, ale zde se její důležitost zvyšuje. Pokud by došlo k tomu, že některé zástavy nebudou zaznamenány podle stanoveného systému, vznikly by provozovně nemalé problémy a mohlo by to znamenat nejen ztrátu zákazníků. Pokud by např. zastavárník z důvodu nesprávně evidence prodal věc, která má být stále v zástavě, prodal by věc, která není jeho majetkem, což je porušení zákona.

6 Analýza postavení zastavárenství ve společnosti a ekonomice

Podstatnou součástí této diplomové práce je analýza postavení zastavárenství ve společnosti a ekonomice, ke které bylo přistoupeno z důvodu, že toho podnikání není většinou lidí považováno za běžné, ale je podle nich řazeno spíše do šedé ekonomiky a zaměňováno s lichvou. Snahou bylo zjistit, do jaké míry je tento názor ve společnosti rozšířen, zda si lidé dokáží představit, jak toto podnikání funguje, je-li prosperující a jak by ho oni sami využili, pokud by k tomu byli životní situací nuceni.

Analýza byla provedena formou dotazníkového šetření. Byly použity dva typy dotazníků, které byly sestaveny přímo pro jednotlivé cílové skupiny - běžnou populaci a zastavárníky. Záměrem rozdělení bylo porovnání skutečnosti s představou běžné populace.

Šetření probíhalo ve třech fázích.

V první fázi byly sestaveny otázky, a to tak, aby si v jednotlivých dotaznících vzájemně odpovídaly a v budoucnu bylo možné porovnat odpovědi.

Ve druhé fázi již byly vytvořeny předběžné dotazníky, které byly rozesílány mezi respondenty, a to s cílem inspirovat se pro vytvoření konečného dotazníku. Tyto dotazníky (viz přílohy) obsahovaly zejména otevřené otázky, které měly vést k možným formám odpovědí. Bylo získáno 50 vyplněných dotazníků od běžné populace a 5 od zastavárníků. Na základě těchto dotazníků byl vytvořen dotazník konečný.

Ve třetí fázi byly distribuovány konečné dotazníky. Konečný dotazník pro běžnou populaci obsahoval úvodní otázky na respondenta, jeho pohlaví, věk, a zda se jedná o studenta, pracující osobu, důchodce, nezaměstnaného či o osobu v domácnosti. Následovalo šest otázek, na které byly vytvořeny možné odpovědi, lidé si mohli vybrat jednu z nich a pokud

nevyhovovala ani jedna varianta, bylo možné sdělit svůj postoj vlastními slovy. Podrobněji o dotazníku viz níže a samotný dotazník je možné nalézt v přílohách.

Konečná verze dotazníku pro zastavárníky taktéž obsahovala otázky na věk a pohlaví, vynechána byla pouze třetí otázka, která by v jejich případě byla bezpředmětná. Zde se objevilo pět otázek. I tento dotazník bude podrobněji popsán v dalších kapitolách a je zařazen v přílohách.

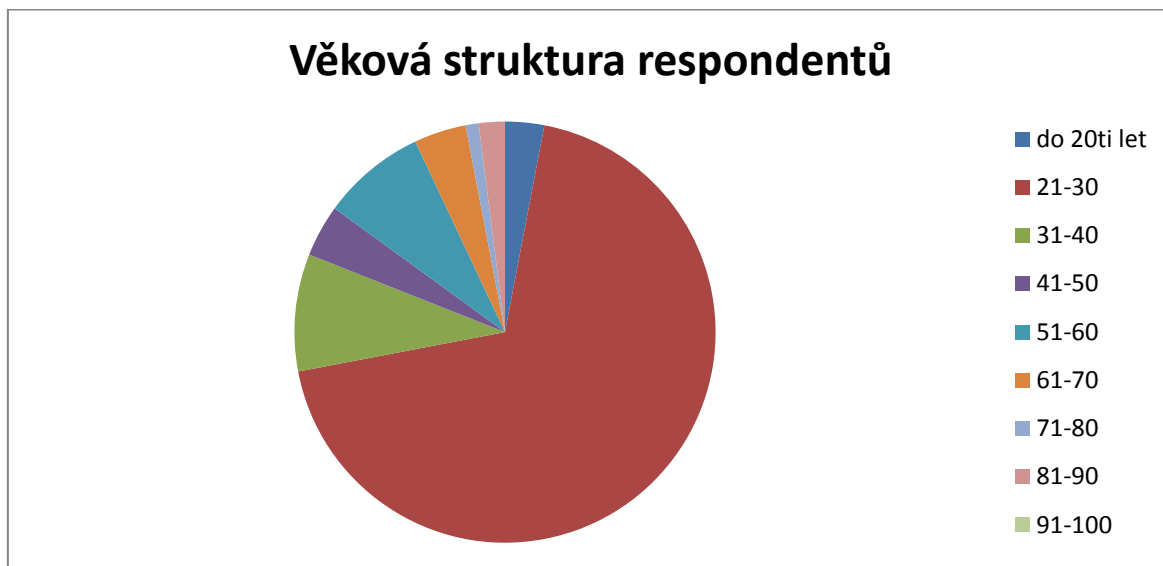
6.1 Dotazníkové šetření mezi běžnou populací

Dotazníkové šetření mezi běžnou populací probíhalo půl roku. Během této doby bylo nashromážděno 170 vyplněných dotazníků. 50 z nich bylo využito v rámci první fáze pro vytvoření co nejvíce efektivního a smysluplného dotazníku pro druhou fázi. V rámci druhé fáze bylo získáno 120 dotazníků, ze kterých bylo možné ke konečnému zpracování využít rovných 100.

Distribuce dotazníků probíhala zejména pomocí internetu, přes sociální sítě, pomocí e-mailu apod. Část byla vytištěna a předána osobně, jednalo se o dotazníky, které vyplňovali starší lidé, či lidé, ke kterým se dotazník dostal zejména díky ochotě několika respondentů, kteří jej šířili ve svém okolí. Je důležité zmínit, že dotazníky byly rozšiřovány mezi lidmi, kteří zastavárny většinou nevyužívají a to z důvodu, že na ně byl cílen. Pokud by byl dotazník distribuován i mezi zákazníky zastaváren, došlo by k ovlivnění a zkreslení výsledků. Bylo tedy upuštěno od původního záměru oslovit i tyto lidi a došlo k zaměření pouze na lidi, kteří mají s tímto typem prodejen žádné nebo minimální zkušenosti.

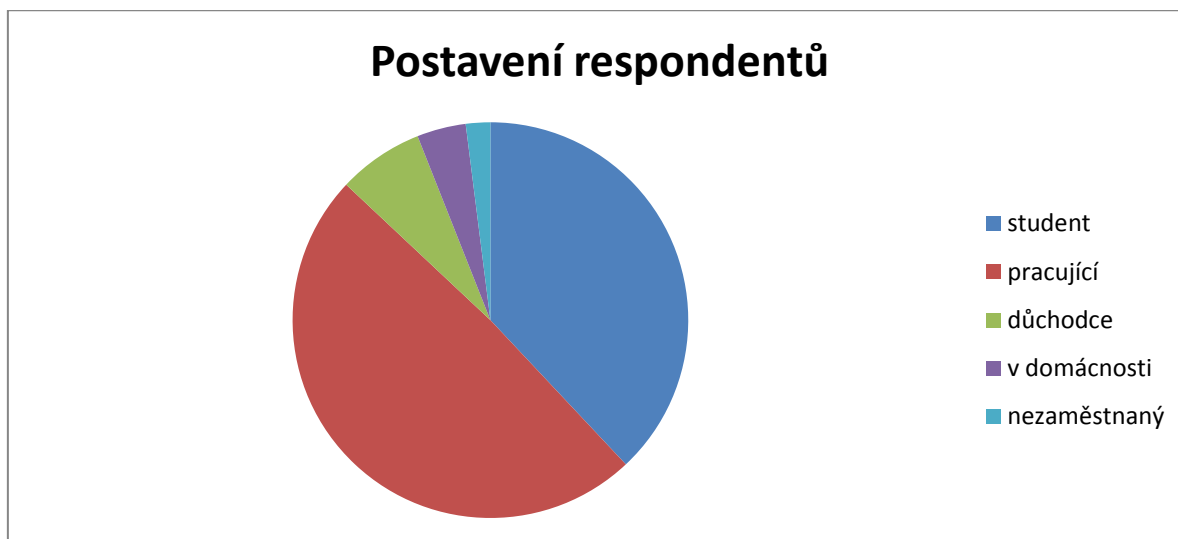
Struktura dotazníku již byla naznačena výše, začneme tedy s úvodními otázkami. Šetření se zúčastnilo 57 žen a 43 mužů.

Obrázek 3: Věková struktura respondentů – běžná populace

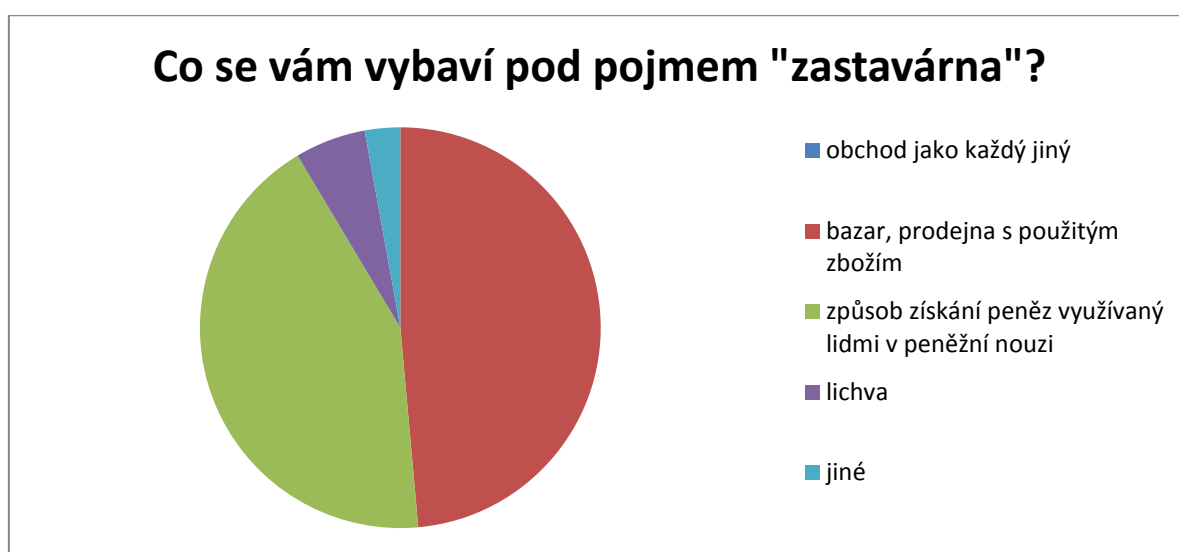
Snahou bylo, získat odpovědi od respondentů s co největší věkovou rozmanitostí, což se částečně povedlo. Jak je možné vidět na grafu, zastoupeny jsou zde téměř všechny věkové skupiny s výjimkou osob nad 91 let. Ovšem většina respondentů se pohybuje ve věkovém rozmezí 21 -30 let, což bylo ovlivněnou formou distribuce dotazníků a bude to mít vliv na výsledky dotazníků. Výsledky budou ovlivněny postojí zejména této části populace.

Obrázek 4: Postavení respondentů

S věkovou strukturou respondentů úzce souvisí jejich postavení, ve smyslu, zda pracují, studují, jsou v důchodu, v domácnosti, či nezaměstnaní. Jelikož v celém souboru převládají mladí lidé ve věku 21 -30 let, bylo možné očekávat, že se mezi nimi bude vyskytovat nejvíce studentů a pracujících. K tomu opravdu došlo, téměř 50% z nich jsou pracující osoby, 40% studenti a zbylých 10% bylo rozděleno mezi důchodce, osoby v domácnosti a nezaměstnané. Poměrně překvapivé bylo zjištění, že nezaměstnaných se v souboru vyskytuje nejméně.

Obrázek 5: otázka č. 1

V rámci první otázky bylo snahou objevit, jaký mají lidé postoj vůči zastavárně, jak tento obchod vnímají. Jak je možné vidět v grafu, většina respondentů spojuje či zaměňuje zastavárnu s bazarem. V jednom z předběžných dotazníků doslova stálo: „Pod pojmem zastavárna se mi vybaví špinavý krámk plný kradeného zboží.“

Druhou nejčastější odpovědí, bylo, že se jedná o způsob získávání peněz využívaný lidmi v peněžní nouzi. U této otázky respondenti využili možnost více odpovědí a právě tyto dvě odpovědi byly nejčastější volbou.

Slovo lichva se objevilo v šesti případech, převedeno na čísla, 6% respondentů je přesvědčeno, že zastavárenství je lichva, tedy něco, co je zákonem zakázáno.

Nikdo z dotazovaných nespojuje zastavárnu s ostatními druhy obchodů. Ve třech případech bylo využito možnosti formulovat vlastní odpověď. Tito lidé si pod pojmem zastavárna vybaví kradené věci, prodej kradené elektroniky či zoufalost.

Obrázek 6: otázka č. 2

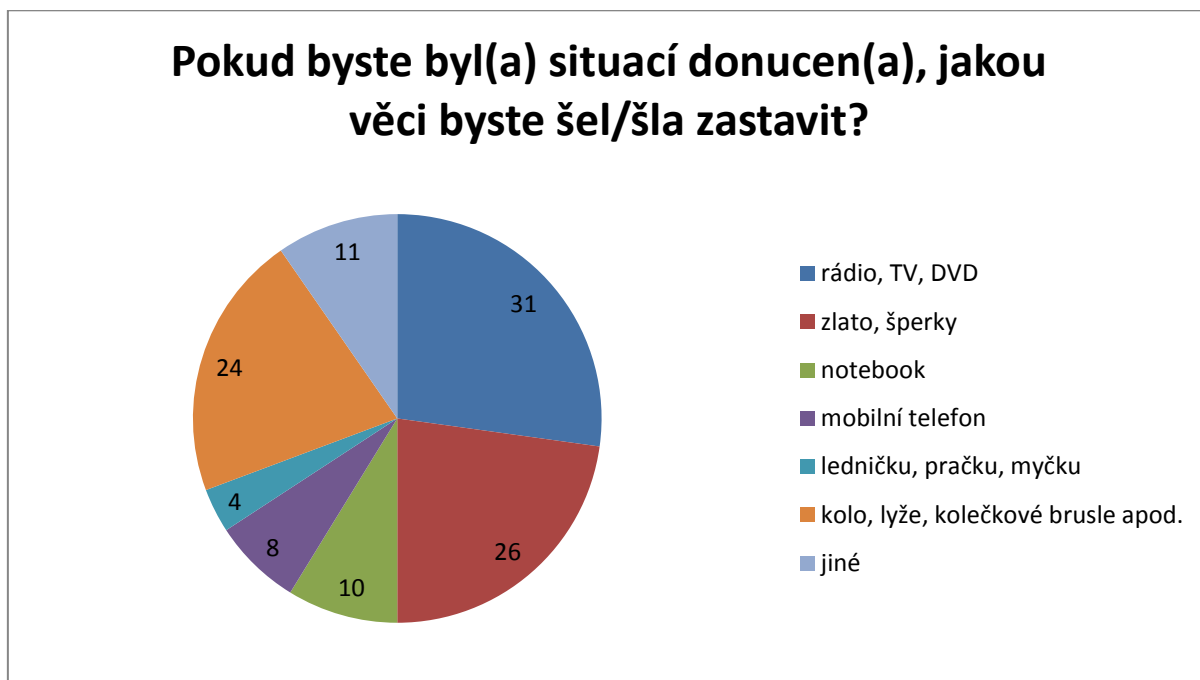

Druhá otázka byla zaměřena na zkušenost respondentů se zastavárenstvím, cílem bylo zjistit, zda někdy tento obchod navštívili a pokud ano, jaký byl důvod jejich návštěvy.

Zde se výsledky nijak nelišily od očekávání, většina respondentů v tomto typu obchodu nikdy nebyla a jejich služeb nevyužila, tou většinou je 82% dotázaných, zbylých 18% nějaké zkušenosti se zastavárnou má. Důvody, proč využili jejich služeb, je možné vidět na grafu.

3 lidé (17%) zde byli kvůli nedostatku financí, 8 respondentů (45%) využilo toto místo jako způsob prodeje nepotřebných věcí, 6 občanů (33%) nalákala zvědavost a 1 (5%) zde byl z jiného důvodu, kterým byl nákup zboží.

Obrázek 7: otázka č. 3

Další otázka vedla respondenty k tomu, aby si představili, že jsou v pozici člověka v peněžní nouzi a jsou nuceni si ze svého majetku vybrat nějakou věc, kterou zastaví a získají tak potřebný finanční obnos.

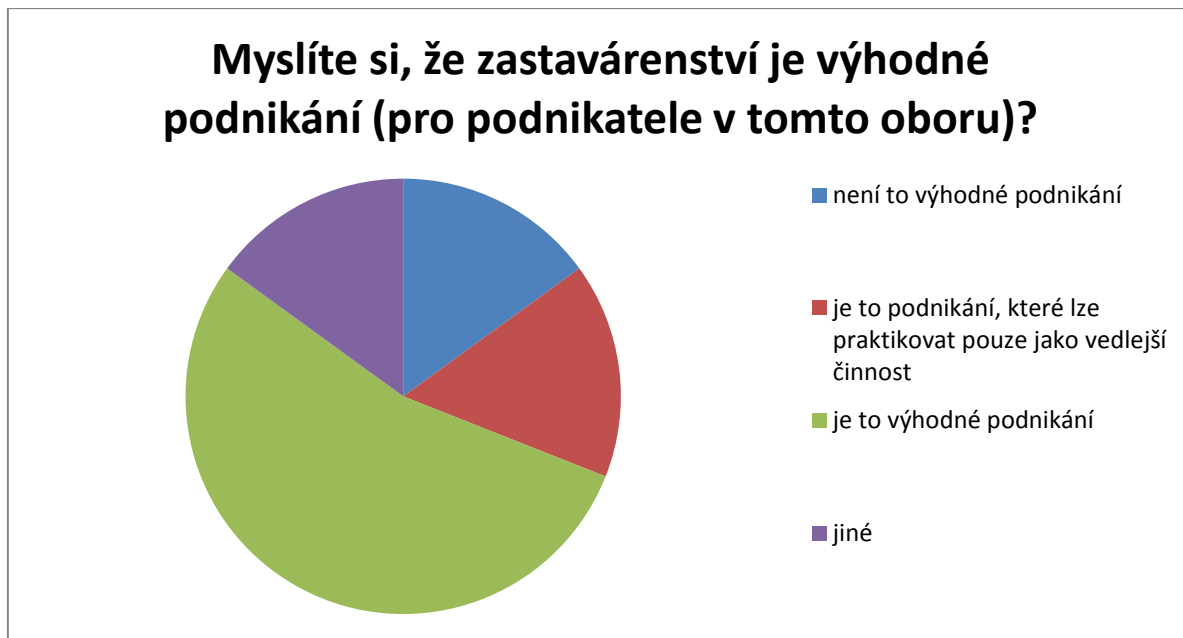
Nejčastěji by lidé bez zkušenosti se zastavárnou zastavili rádio, TV nebo DVD, na druhém místě se umístilo zlato a šperky. Naopak nejméně oblíbené byly domácí spotřebiče, jako je lednička, pračka a myčka.

Zajímavostí u 3. otázky je fakt, že mobilní telefon či notebook vybíralo poměrně málo lidí. Z předběžných dotazníků vyplývá, že jsou pro běžnou populaci takovéto věci potřebné a raději by začali u věcí, které již nepotřebují, nebo pro ně nemají citovou hodnotu.

Poměrně velké množství lidí (11%) volilo možnost vlastní odpovědi. Zde se často objevoval názor, že by nezastavili vůbec nic a raději by volili jinou možnost získání finančního obnosu. Dále respondenti nevěděli, co by zastavili a ve dvou případech se objevila varianta zastavení obrazu, což je zajímavá myšlenka, ovšem v praxi poměrně

problematicky realizovatelná, protože zastavárníci nejsou odborníci a nejsou schopni vyčíslit historickou či uměleckou hodnotu takového předmětu.

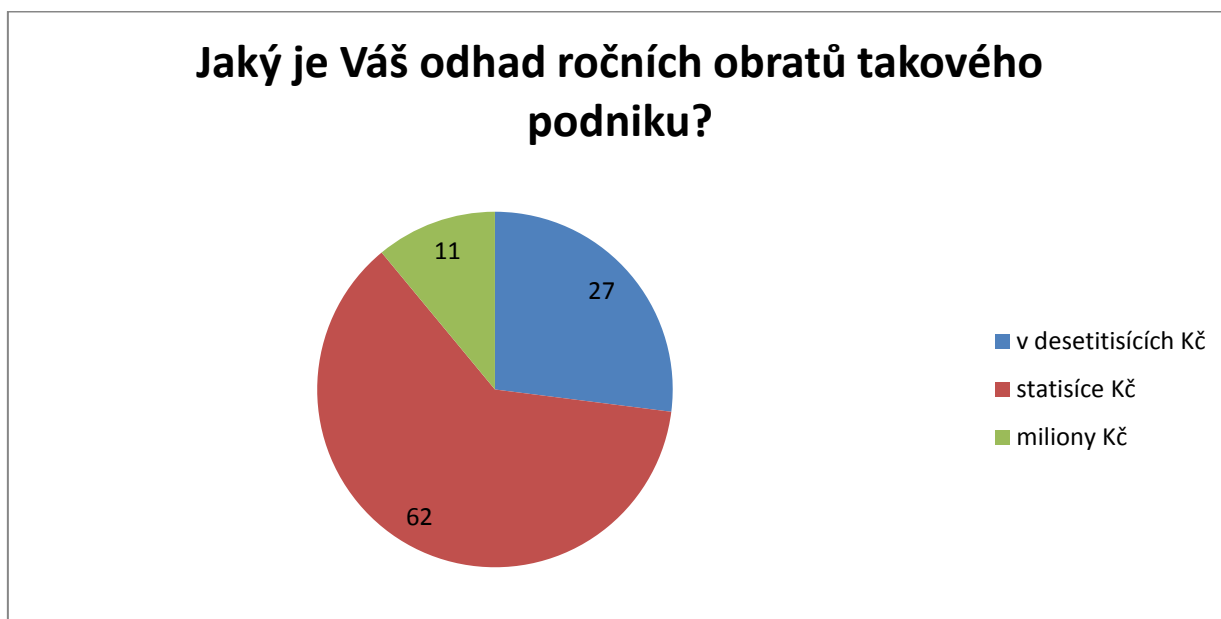
Obrázek 8: otázka č. 5

Následující otázka byla spíše o odhadu jednotlivých dotazovaných a o jejich přehledu o ekonomickém významu zastaváren. Zde se objevilo několik zajímavých skutečností, většina respondentů (54%) si myslí, že se jedná o výhodné podnikání, protože, jak bylo psáno v jednom z předběžných dotazníků, „jinak by to nikdo nedělal“, ale další možnosti už jsou velice vyrovnané, což vypovídá o tom, že lidé nejsou ve svém názoru na zastavárny jednotní. Po 15% získaly odpovědi, že se nejedná o výhodné podnikání a odpověď „jiné“, kde se mohli respondenti vyjádřit vlastními slovy. 16% respondentů je přesvědčeno, že toto podnikání lze praktikovat pouze jako vedlejší činnost.

V odpovědích formulovaných vlastními slovy se objevily odpovědi „nevím“, „záleží na schopnostech podnikatele“, „není to ani výhodné, ani nevýhodné“ a nejčastěji, že výhodnost „závisí na ekonomické situaci lidí“.

Obrázek 9: otázka č. 5

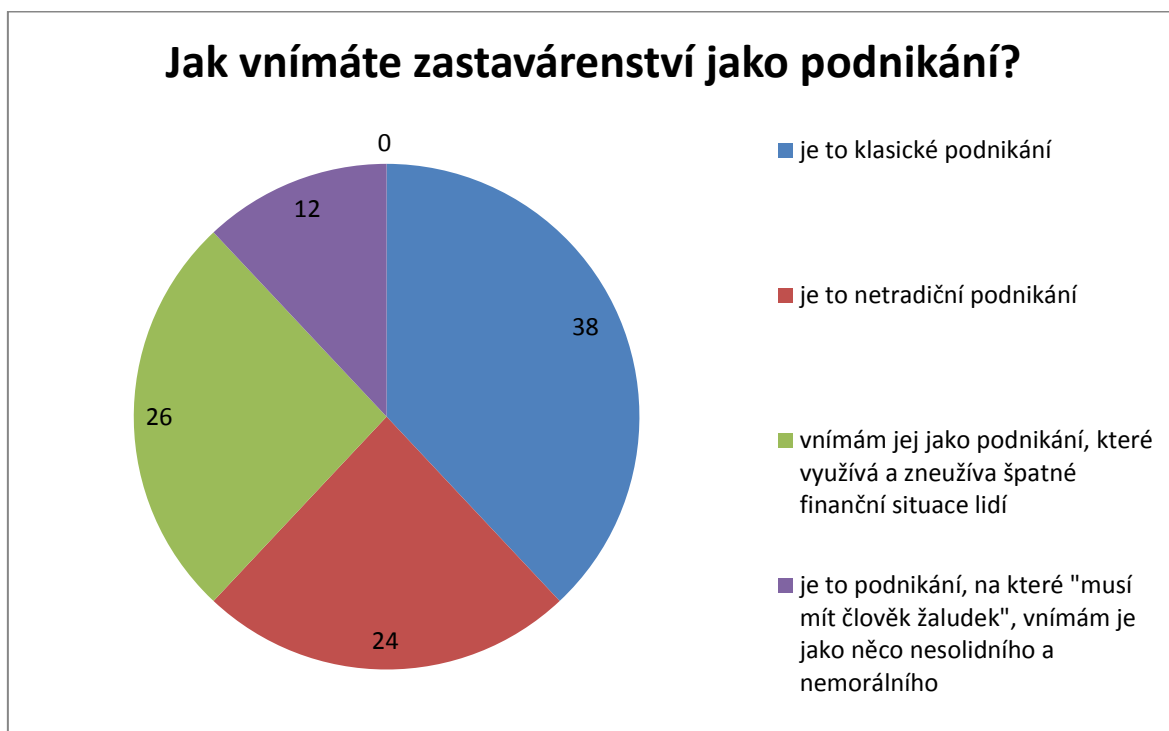

Předposlední otázka je úzce spojena s předcházející, na základě svého rozhodnutí o výhodnosti, nebo nevýhodnosti, měli respondenti odhadnout, v jakých částkách se pohybují roční obraty zastaváren.

Zde došlo k protirečícím si odpovědím na jednotlivé otázky, kdy respondent napsal, že zastavárenství považuje za výhodné podnikání a jeho roční obraty odhadl v řádech desetitisíců, nebo naopak, zastavárenství je podnikání nevýhodné, ale obraty se pohybují v řádech milionů. Tato situace nastala v deseti případech a přisuzuji ji buď nepozornosti, špatnému odhadu nebo malému přehledu respondentů.

Jak vyplývá z grafu, 62% respondentů odhaduje roční obrat ve statisících, 27% v desetitisících a 11% v milionech Kč.

Obrázek 10: otázka č. 6

Poslední otázka byla zaměřena na vnímání zastavárenství ve společnosti. Respondenti měli možnost vybrat si ze 4 nabízených odpovědí nebo znovu vyjádřit svůj názor vlastními slovy, opět byla i možnost vybrat více než jednu odpověď.

I zde se objevil prvek protiřečení si, kdy lidé na začátku dotazníku označili zastavárenství za lichvu a v poslední otázce byla označena možnost, že se jedná o klasické podnikání. U tohoto problému je vina přisuzována spíše nízké pozornosti, než respondentovu přesvědčení, že klasické podnikání a lichva jsou totéž.

38 respondentů považuje zastavárenství za klasické podnikání, nevidí za tím skrytou lichvu, využívání lidí ani nesolidnost. 26 dotázaných je přesvědčeno, že v rámci této činnosti jsou využíváni lidé, kteří se dostali do tíživé finanční situace, 24 považuje tuto činnost za netradiční podnikání a 12 jí má spojenou s něčím nemorálním a nesolidním. Možnosti vyjádřit názor vlastními slovy nikdo nevyužil.

Celkově z dotazníkového šetření prováděného mezi běžnou populací vyplývá, že lidé zastavárnu nepovažují za obchod jako každý jiný, stále převládá názor, že je to podnikání spojené s lichvou, nemorálností a zneužíváním lidí. Pokud by byli lidé nuceni, zastavovali by věci, které nepotřebují, nebo které jim nebudou tolik chybět. Nikdo z dotazovaných se nezamyslel nad skutečností, že za takovéto věci nemusejí dostat dostatečný finanční obnos.

U populace převládá názor, že je toto podnikání výhodné. To nesouvisí s tím, že by měli lidé takový přehled, spíše tak usuzují podle jednoduchého pravidla – pokud by to výhodné nebylo, zastavárníci by tuto činnost neprovozovali.

Pokud budou ještě jednou zmíněny roční obraty, zde se také jednalo spíše o náhodné odhady, v konečném dotazníku převažoval názor, že se obraty pohybují ve statisících Kč, ale v předběžných se lidé pohybovali spíše na rozhraní desetitisíců a statisíců, odvážnější odhadovali i miliony Kč.

6.2 Dotazníkové šetření mezi zastavárníky

Dotazníkové šetření mezi zastavárníky probíhalo ve stejném období, jako šetření mezi běžným obyvatelstvem. I zde proběhly dvě fáze, v první byly distribuovány předběžné dotazníky s otevřenými otázkami, na jejichž základě byly později vytvořeny konečné dotazníky s uzavřenými otázkami, výjimkou je pouze otázka týkající se definice zastavárny, ta byla ponechána jako otevřená.

Počet respondentů se při porovnání obou cílových skupin výrazně liší. Zatímco vzorek z běžné populace je 100, od zastavárníků bylo získáno 13 dotazníků, z nichž bylo pro analýzu použito 10. Důvodem jsou omezené možnosti distribuce dotazníků a také jistý stupeň neochoty zastavárníků zúčastnit se šetření.

Distribuce probíhala odlišným způsobem, než distribuce mezi běžné obyvatelstvo. Nebylo využito internetu, ani sociálních sítí, ale všechny dotazníky byly doručeny konkrétním zastavárníkům osobně. Dotazník byl anonymní, ale je možné uvést, že se jednalo o

zastavárníky z několika krajů republiky, kteří v tomto oboru působí řadu let. Nejkratší dobou podnikání byly 4 roky, nejdelší se pohybuje v desítkách let.

Šetření mezi zastavárníky se zúčastnilo 7 mužů a 3 ženy. Převaha mužů byla očekávána, ženy se v tomto oboru neobjevují, a pokud ano, tak v pozici výpomoci. Odůvodnění plyne z pozorování, zastavárny jsou navštěvovány různými lidmi, tedy i problémovými, mohou nastávat i poměrně nebezpečné situace, se kterými se lépe vypořádá muž.

Obrázek 11: Věková struktura respondentů - zastavárníci

Ve věkové struktuře zastavárníků je zastoupena většina věkových skupin. Chybí zde pouze skupina do 20ti let a nad 60. Žádná ze zbylých skupin výrazně nepřevládá, skupiny jsou vyrovnané. Důležité je zmínit, že zastavárníci ve věkové skupině 21-30 se pohybují spíše okolo 30ti let.

Definování pojmu zastavárna nepřineslo překvapivé výsledky. Všechny definice měly jedno společné, zastavárníci v nich vyzdvihovali, že se jedná o službu, která je určena pro lidi v peněžní nouzi.

Jako případ byly vybrány tyto definice: „subjekt poskytující finanční prostředky, který je schopen zákazníkovi vyhovět seriózně a velmi rychle“ a „krátkodobější půjčka proti

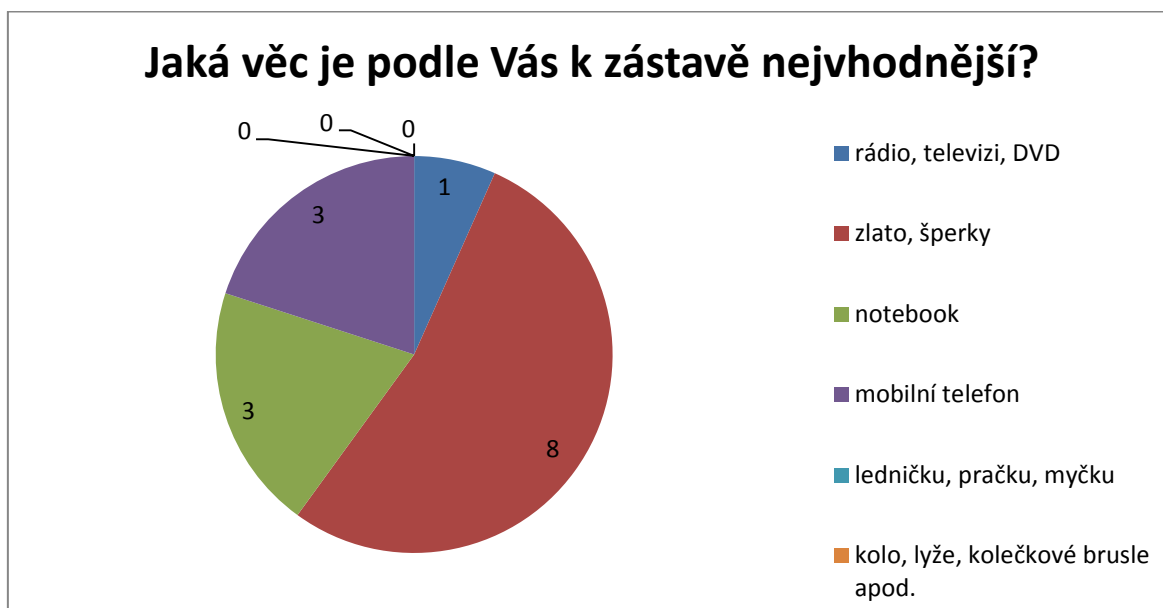
zástavě.“ Z definic vyplývá, že zastavárníci vnímají svojí činnost, jako službu lidem. Pro lidi je podle nich výhodnější využít služeb zastaváren, než si půjčovat za vysoký úrok u společností poskytujících peněžní částky bez nutnosti zástavy.

Obrázek 12: otázka č. 2

Cílem druhé otázky, bylo zjistit, s jakým zbožím se zastavárníci v rámci své činnosti setkávají nejčastěji. Zde nebyly odpovědi tak jednoznačné, jak bylo původně předpokládáno. Nejvíce zastoupena byla druhá odpověď – zlato a šperky, dalším nejčastěji zastavovaným zbožím jsou notebook a mobilní telefon. Rádio, televizi a DVD zastavuje dle zastavárníků nejmenší počet zákazníků. Žádný z dotazovaných nevyužil možnosti formulovat odpověď vlastními slovy.

Obrázek 13: otázka č. 3

Třetí otázka úzce souvisela s druhou a díky ní je možné se dozvědět, zda zákazníci chodí zastavovat zboží, které je k zástavě nejvhodnější. Pod pojmem „nejvhodnější“ je nutné si představit zástavu, která přinese zákazníkovi požadovanou částku a nebude rychle ztrácet na hodnotě.

Více jak polovina zastavárníků se shodla na tom, že nejvhodnější k zástavě je zlato a šperky. Hned za tímto zbožím se umístil mobilní telefon a notebook. Z odpovědí je zřejmé, že zákazníci, kteří navštěvují zastavárny, jsou si vědomi hodnoty svého majetku a dobře vědí, co mají zastavit, aby získali potřebný finanční obnos.

S několika zastavárníky došlo k diskuzi, ve které se hovořilo o tom, čím je zapříčiněno, že zlato je nejvhodnější věcí k zastavení. Z té vyplynulo, že tato komodita má jednu velkou výhodu, neztrácí na hodnotě, na rozdíl od ostatních věcí, jako je právě mobilní telefon či notebook. Na toto zboží nelze půjčovat stále stejný obnos. U zlata, pokud se výrazně nezmění světová cena, to možné je.

V rámci čtvrté otázky byli zastavárníci dotazováni na roční obrat. Jelikož se jedná o citlivé údaje, byli požádáni pouze o řádové vyjádření. Zde nastala stoprocentní shoda, kdy všichni respondenti uvedli, že jejich roční obrat se pohybuje v rámci statisíců.

Několik respondentů bylo ochotno bavit se o této problematice detailněji, díky tomu bylo zjištěno, že měsíční obrat se pohybuje okolo jednoho statisíce korun, roční obrat je tedy cca milion Kč.

V teoretické části práce bylo vysvětleno, že zastavárny jsou v praxi mikropodniky, odpověď na tuto otázku to potvrzuje.

Obrázek 14: otázka č. 5

Poslední otázka byla zaměřena to, jak zastavárníci vnímají postoj společnosti vůči nim samým a zda se setkali s kritikou související s jejich podnikáním. Zde nebyla získána jednoznačná odpověď.

Poměrně překvapivé bylo zjištění, že jsou mezi respondenty i tací, kteří se nikdy nesetkali se zápornou reakcí od svého okolí. Předpokladem bylo, že každý ze zastavárníků se s touto reakcí alespoň jednou za celou dobu své činnosti setkal. Ve stejném počtu se objevila i odpověď, že jsou lidmi vnímáni jako někdo, kdo jim je schopen a ochoten pomoci, jsou – li ve finanční tísní. Na úrovni předcházejících dvou odpovědí je i odpověď, že zastavárník bývá nařčen z toho, že využívá a zneužívá špatné finanční situace lidí.

Stejně jako u ostatních otázek, i u této byla možnost vybrat více odpovědí, které využili dva respondenti, konkrétně byla vybrána kombinace odpovědí „občas bývám nařčen z toho, že využívám a zneužívám špatné finanční situace lidí“, „lidé mne vnímají jako někoho, na koho se mohou obrátit, pokud jsou ve finanční tísní“ a „lidé mi dávají hanlivá označení“, „lidé mne považují za podvodníka, lichváře apod.“

Bylo využito i možnosti formulovat odpověď vlastními slovy, konkrétně jedním zastavárníkem, který napsal, že pokud lidé zjistí, jakou činností se zabývá, využívají dostupnosti použitého zboží za přijatelné ceny.

Celkově z dotazníkového šetření vyplývá, že zastavárníci jsou přesvědčeni, že svou činností pomáhají lidem a odmítají nařčení, že by zneužívali jejich špatnou finanční situaci. Své podnikání považují za standartní a neschvalují jeho zaměňování či spojování s lichvou.

V tomto oboru podnikají nejčastěji osoby ve věkovém rozmezí 20-60 let a ze 70% jsou to muži. V rámci zastavárenské činnosti se setkávají s různorodým zbožím, ale nejčastěji zastavují zlato a šperky, notebooky a mobilní telefony. Toto zboží je na prvních pozicích i ve vhodnosti zastavování, tedy, i přesto, že obyvatelé, kteří byli dotazováni, nejsou běžnými zákazníky zastavárny, vědí, s čím mají do zastavárny přijít, aby byla jejich poptávka po určité výši finančních prostředků uspokojena.

Roční obraty podniků se pohybují v řádech statisíců, konkrétně je to částka o něco málo vyšší než milion Kč. Na výši ročních obrátů se shodují všichni dotazovaní.

Pokud hovoříme o vnímání jejich podnikání, mají zastavárníci na svou činnost jak kladné, tak záporné ohlasy. Překvapivým zjištěním je, že existují i zastavárníci, kteří se doposud neseťkali se zápornou reakcí na činnost, kterou vykonávají. Naopak se objevily i předpokládané odpovědi, že jsou považováni za podvodníky, lichváře a setkali se i s tím, že jim lidé dávají hanlivá označení.

6.3 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníky byly od počátku koncipovány tak, aby bylo po ukončení šetření možné porovnat jejich výstupy. Počty respondentů, jejich věková struktura, ani pohlaví nijak výrazně neovlivňují výsledky šetření, ale pro úplnost je vhodné uvést, že celkově se šetření zúčastnilo 60 žen a 50 mužů. Běžná populace je nejvíce zastoupena lidmi ve věkovém rozmezí 21-30 let, 57 ženami a 43 muži. U zastavárníků jsou zastoupeny skoro všechny věkové skupiny, vyjma skupiny do 20ti let a nad 60 let. Zde se dotazníkového šetření zúčastnily 3 podnikatelky v oboru zastavárenství a 7 zastavárníků.

Výsledky šetření mezi běžnou populací jsou z velké části ovlivněny výběrem cílové skupiny, kam byly dotazníky distribuovány. Mezi respondenty nejsou lidé, kteří pravidelně využívají služeb zastavárny, důvody jejich absence jsou vysvětleny v předešlých kapitolách. Vliv na odpovědi měla i věková struktura, odpovědi jsou ovlivněny věkovou skupinou, která byla v rámci dotazníků mezi běžnou populací nejsilnější.

Výsledky šetření mezi zastavárníky jsou ovlivněny zejména relativně nízkým počtem respondentů, je třeba brát ohled na to, že se jedná o poměrně malý vzorek těchto podnikatelů.

Nejprve si měli respondenti z běžné populace vybrat odpověď, která by nejlépe vyjadřovala pojem „zastavárna“. Převládá názor, že se jedná o bazar či prodejnu s použitým zbožím. Zastavárníci tento pojem definovali jako službu, kterou poskytují lidem. Zde se projevuje nezkušenost běžné populace se zastavárenským podnikáním, z celkového počtu respondentů má se zastavárnou zkušenost 18% dotázaných, tedy 18 lidí

ze sta a pouze 3% jej využily z důvodu nedostatku financí. Je pravda, že se zastavárníci zabývají i prodejem použitého zboží, ale nepovažují to za svou hlavní činnost.

Pokud by byli lidé nuceni využít zastavárenských služeb, jako zástavu by použili radiopřijímač, televizi nebo DVD, na druhém místě u nich skončilo zlato a šperky. Zde došlo k částečné shodě se zastavárníky, kteří kladou šperky a zlato na první místo z hlediska vhodnosti zastavení. Radiopřijímač, televizi nebo DVD lze zastavit také, zastavárníci se s tím v praxi setkávají, ale nejedná se o nejčastěji zastavované věci. Varianta zastavení obrazů, která se objevila u běžné populace, se u zastavárníků neobjevila.

Zastavení obrazu bylo řešeno s jednatelem firmy Gerda – CZ a ten by zástavu tohoto typu nedoporučoval, uvedl, že konkrétně v této zastavárně by zástava provedena nebyla a domnívá se, že ani v ostatních zastavárnách se tímto sortimentem nezabývají. Ani postup některých respondentů, že by zastavovali zejména věci, které nepotřebují, podle jednatele není nejvhodnější.

V otázce ročních obrátů měli respondenti z běžné populace správný odhad, nejčastější odpovědi byly statisícové obraty, ty byly uvedeny také zastavárníky.

V otázce postojů vůči tomuto druhu podnikání došlo k zajímavým výsledkům. Velká skupina respondentů považuje zastavárenství za klasické podnikání, ale objevily se zde dvě další silné skupiny, které došly k závěru, že v rámci této činnosti jsou zneužíváni lidé ve špatné finanční situaci a považují tuto činnost za nestandardní podnikání. Největší procento respondentů z běžné populace se ale shoduje s přesvědčením zastavárníků, že jejich podnikání je běžnou součástí ekonomického života.

Z pohledu zastavárníků lze postoj okolí rozdělit na dva druhy. První skupina lidí zastavárníky spojuje s lichvou, podvody, nečestností a využíváním lidí. Často se zde objevují hanlivá označení, jakým bývá např. pojem „bílý Žid“. Druhá skupina má opačný

postoj, tyto podnikatele vnímá jako někoho, na koho se mohou obrátit, pokud potřebují finanční výpomoc a jejich činnost považují za klasické podnikání, které nijak nevybočuje.

Názory běžné populace se s názory zastavárníků shodují ve většině případů, větší nuance se objevily pouze v otázkách vnímání tohoto podnikání. Výsledky jsou tak poměrně překvapivé, protože se očekávalo, že odpovědi se budou lišit ve více případech.

Závěr

Téma diplomové práce pro mne bylo jistou formou výzvy, dosud nebylo na univerzitě v Liberci zpracováno a dle dostupných informací se nevyskytuje ani mezi závěrečnými pracemi ostatních vysokých škol.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části. První část je věnována literární rešerši a teoretickému úvodu do problematiky. Je zde zdůrazněna role malých a středních podniků v ekonomice a jejich význam pro budoucnost a to jak v ekonomice České republiky, tak v ekonomice EU. Další podstatnou částí je právní úprava zastavárenství, se kterou je nutné se seznámit ještě před zkoumáním konkrétního podniku.

Poslední část v teoretickém bloku je věnována historickým souvislostem. Kapitola je pouze krátkou vsuvkou, ale podstatnou. Díky ní si lze uvědomit, kde má zastavárenství své kořeny a do jaké míry je či není propojeno s lichvou.

Analytická část byla zaměřena na činnost konkrétního podniku a především na analýzu postavení zastavárenství ve společnosti a ekonomice formou dotazníkového šetření.

Cílem práce bylo upozornit na existenci tohoto druhu podnikání, ukázat jej v širších souvislostech a poukázat na to, že je součástí ekonomiky, tak jako ostatní podnikatelské obory. K tomuto přispívá popis důležitosti malých a středních podniků v ekonomice a také činnost konkrétního podniku, který byl sledován a díky jehož jednání bylo možné zde uvést podrobnosti jeho činnosti.

Pozorování činnosti podniku probíhalo několik let a bylo zajímavou a přínosnou zkušeností. Podnik funguje efektivně, ale i zde je určitý prostor pro zlepšení. Bylo by vhodné zaměřit se zejména na vedení evidence a také na rozšíření počtu zaměstnanců, samozřejmě za předpokladu zvýšení obrátů.

V oblasti evidence chybí významnější využití počítačové techniky. Eviduje se pouze pomocí programu Excel, či ručně do sešitů. Existuje poměrně velké množství programů, které se specializují na tento druh evidence, některé z nich je možné vyzkoušet zdarma. Program by mohl přispět ke zrychlení a větší přehlednosti.

Dalším problémem, je, že kompletní přehled o chodu podniku má pouze jedna osoba, zaměstnanec, který zde vypomáhá na poloviční úvazek, nemá takový přehled, aby mohl v případě nutnosti vést podnik po určitou dobu sám.

I přes výše zmíněné nedostatky je hodnocení fungování podniku z hlediska podnikové ekonomiky kladné. Podnik funguje již téměř 10 let, je prosperující a zákazníci se sem pravidelně vracejí. V průběhu jeho činnosti ukončila část jeho konkurence svou činnost.

Analýza postavení zastavárenství přinesla očekávané i neočekávané situace a výsledky. Prvním překvapením byla délka trvání shromažďování dat. Celý průběh šetření se protáhl na více jak půl roku, kdy značná část této doby byla věnována sestavení a distribuci předběžných a na jejich základě sestavení konečných dotazníků. Již zmíněné dvoufázové šetření vyžadovalo i velký počet respondentů, jejichž kontaktování bylo také časově náročné.

Samotná analýza výsledků již tak časově náročná nebyla, o to zajímavější přinesla výsledky. Vše je podrobně rozebráno v samostatné kapitole.

Práce splnila cíle, které si v úvodu kladla. Podává konkrétní představu o fungování zastaváren, jejich postavení v ekonomice i společnosti, založenou na podrobném prověření dostupné odborné literatury, příslušných právních norem a historického vývoje oboru a na vlastním dotazníkovém šetření a analýze jeho výstupů.

Slovník pojmů

Bilanční suma = úhrn rozvahy

Součet všech aktiv nebo všech pasiv, oba součty se vždy rovnají (bilanční rovnice)

Erasmus

program EU zaměřený na mobilitu a spolupráci ve vysokoškolském vzdělávání v Evropě

Erasmus Mundus

program EU, který podporuje spolupráci a mobilitu v oblasti vysokoškolského vzdělávání s cílem zvyšování kvality evropského vysokého školství a podpořit mezikulturní porozumění

Evropská unie malých a středních podniků

ekonomické a podnikatelské sdružení, které funguje od roku 1996

reformuje právní rámec pro malé a střední podniky z celé EU a prosazuje zájmy malých a středních podnikatelů

Františkáni

příslušníci katolického řádu, který se později dělí na tři větve: kapucíny, minority a františkány

Kanonická usurární doktrína

vycházela z přesvědčení, že každé zvýšení jistiny poskytnuté úvěrem je lichvou (usurou)

Podřízený úvěr

dlouhodobý zvýhodněný úvěr s víceletým odkladem splátek

Punc úřední označení výrobků ze zlata a jiných drahých kovů

Seznam použité literatury

Citace – přímá:

BARROW, C.: *The Essence of small Business*. Prentice Hall Trade, 1993. 197 pgs. ISBN: 01-3285-362-0.

Evropská komise: *Nová definice malých a středních podniků*. Úřad pro úřední tisky, 2006. 50str. ISBN 92-894-7917-5

HEJDA J., *Občanské právo hmotné*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta managementu v Jindřichově Hradci 2000.

HOLMAN, R. a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005 ISBN 80-7179-380-9.

HORNUNGOVÁ J., KLÍMOVÁ M.: *Vliv finanční krize na malé a střední podniky v České republice* [online] VUT Brno, 2010 [2014-04-14] Dostupné z: https://dspace.vutbr.cz/xmlui/bitstream/handle/11012/19834/07_01.pdf?sequence=1

KONČICKÁ, Julie. *Zástavní právo k nemovitostem vzniklé na základě písemné smlouvy*. Brno 2007. 46 s, Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Katedra práva životního prostředí a pozemkového práva.

KONEČNÁ, M. a kol. *Drobné podnikání*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. 1993. 191 s. ISBN 80-7079-471-2.

Nařízení Komise č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008 [online]. Úřední věstník Evropské unie. 2008 [vid 2014-03-21]. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:214:0003:0047:cs:PDF>

Ottův slovník naučný. Dvacátý sedmý díl. Vůz /Zyzkowski. Sdružení pro Ottův slovník naučný Paseka/Agro 2002. ISBN 80-7185-13-8.

PĚKNÝ T., *Historie Židů v Čechách a na Moravě*. 1.vyd. Praha: Sefer 1993. 430 s. ISBN 80-900895-4-2.

PLECITÝ V., VRABEC J., SALAČ J., *Základy občanského práva*. 3 vyd. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 343 s. ISBN 80-7380-051-9.

Program podpory START [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument31887.html>

RYDVALOVÁ, P. *Malé a střední podnikání*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 2002. 118s. ISBN 80-7083-561-3.

SYNEK, M. a kol.: *Podniková ekonomika*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck. 2006. 475s. ISBN 80-7179-892-4.

Zákon 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání [online] Bussiness Info. 2003 [vid 2014 -03-21].

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zakon-podpora-maleho-stredniho-podnikani-4691.html>

Zákon č. 455/ 1991 Sb. o živnostenském podnikání, §2 [online]. Bussiness Center. 2014 [vid. 2014-03-21].

Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zivnost/cast1.aspx>

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník [online] Business center, 2013 [vid 2014-04-14]

Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>

ZÍTKOVÁ P.: *Malé a střední podniky jsou páteří hospodářství EU, Evropský parlament vyzývá k jejich podpoře* [online] Probyznys, 2012 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://probyznysinfo.ihned.cz/c1-57775000-male-a-stredni-podniky-jsou-pateri-hospodarstvi-eu-evropsky-parlament-vyzyva-k-jejich-podpore>

Citace – nepřímá:

ČABART F., „*Budoucí*“ *zástavní právo a vybrané možnosti jeho využití* [online] Epravo, 2014 [vid 2014-03-23]. Dostupné z:

<http://www.epravo.cz/top/clanky/budouci-zastavni-pravo-a-vybrane-moznosti-jeho-vyuziti-93167.html>

Definice mikropodniků, malých a středních podniků. [online]. Europa. 2007 [vid. 2014-03-21]. Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_cs.htm

HANSLÍČEK. P.: *Do frcu s rolexkami, Warholem i Oscarem* [online] Euro, 2009 [2014-04-14].

Dostupné z: <http://euro.e15.cz/do-frcu-s-rolexkami-warholem-i-oscarem-825189>

Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014-2020 [online] Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2012 [vid 2014-04-08]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/files/archiv/dokumenty/Navrh_koncepcni_casti_Koncepce_MS_P_14.pdf

KRUPKA. V., *Krátká tematická analýza. Malé a střední podniky (a jejich místo a role v české ekonomice).* [online]. Český statistický úřad. 2006 [vid. 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>

Malé a střední podniky jsou páteří hospodářství EU, Evropský parlament vyzývá k jejich podpoře [online] Probyznys, 2012 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://probyznysinfo.ihned.cz/c1-57775000-male-a-stredni-podniky-jsou-pateri-hospodarstvi-eu-evropsky-parlament-vyzyva-k-jejich-podpore>

Malé a střední podnikání [online] Business info. 2014 [vid 2014-04-08]

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/dotace-a-financovani/male-a-stredni-podnikani.html>

Malé a střední podniky v krizi: zaměstnanost, pracovněprávní vztahy a místní partnerství [online] Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek, [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/281/cs/1/EF11281CS.pdf>

Novinky v zástavním a zadržovacím právu [online] Ministerstvo spravedlnosti, 2014 [vid 2014-03-22] Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/novinky-v-zastavnim-a-zadrzovacim-pravu/>

Nový občanský zákoník [online] Občanský zákoník, 2014 [vid 2014-03-22] Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/novinky-v-zastavnim-a-zadrzovacim-pravu/>

Občanský zákoník, §1346 [online] Business Center, 2014 [vid 2014-03-22] Dostupné z:

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/cast3h2d5.aspx#cast3h2d5o3>

Obchodní zákoník §5 [online] Business Center. 2010 [vid 2014-03-23] Dostupné z:

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/cast1.aspx>

PETRLOVÁ Ž., *Zástavní právo* [online] Zástavní právo, 2011[vid 2014-03-22]

Dostupné z: <http://www.zastavni-pravo.cz/>

Program podpory PROGRES [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument103267.html>

Program podpory ZÁRUKA [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument68939.html>

Setkání s podnikateli [online] Sme Union, 2011 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.sme-union.cz/newsletter/2011-02.pdf>

Small Business Act pro Evropu [online] Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2008 [vid 2014-03-21] Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/small-business-act-pro-evropu-3858.html>

Small and medium-sized enterprises [online] Evropská Komise, 2012 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enterprise/sme/>

ŠEBKOVÁ M., *Malé a střední podnikání* [online]. Podnikatelský web, 2012 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.podnikatelskyweb.cz/713>

Unie malých a středních podniků ČR [online]. Business Info, 2006 [vid 2014-03-21]

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/unie-malych-a-strednich-podniku-cr-3754.html>

Zákon č.89/2012 Sb. Občanský zákoník [online]. Co nového v občanském zákoníku. 2014 [vid 2014-04-08]. Dostupné z: dl.webcore.czu.cz/file/ZTdpSmpaVHhBWGc9

Zastoupení v České Republice [online] Evropská Komise, 2011. [vid 2014-03-21]
Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/11_218_cs.htm

Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011 [online]
Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2012 [2014-04-08]
Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=122736

Bibliografie:

Český statistický úřad [online] CZSO, 2014. [vid 2014-04-23]
Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

DĚDKOVÁ, J., HONZAKOVÁ, I. *Základy marketingu*. Liberec. Technická univerzita v Liberci, 2001. 176s. ISBN 80-7083-433-1.

Evropská unie [online] europa.eu, 2014. [vid 2014-04-23].
Dostupné z: http://europa.eu/index_cs.htm

HAMPLOVÁ, K. *Závěrečná zpráva z praxe*. Liberec. 2011. 9s.

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník pro běžnou populaci – otevřené otázky

Příloha B: Dotazník pro běžnou populaci – uzavřené otázky

Příloha C: Dotazník pro zastavárníky – otevřené otázky

Příloha D: Dotazník pro zastavárníky – uzavřené otázky

Příloha A: Dotazník pro běžnou populaci - otevřené otázky

Vážená paní, Vážený pane,

prosím o vyplnění níže uvedeného krátkého dotazníku. Dotazník je anonymní, získané informace budou použity pro analýzu v rámci diplomové práce „Podnik a jeho specifika v oblasti zastavárství a prodeji použitého zboží“ a jeho smyslem je zjistit jak společnost vnímá zastavárny. Odpovědi prosím „obarvete“, nebo vypište.

Jsem ŽENA / MUŽ

Věk:.....

Jsem STUDENT / PRACUJÍCÍ / NEZAMĚSTNANÝ / DŮCHODCE / V DOMÁCNOSTI

1. Co se Vám vybaví pod pojmem „zastavárna“?

2. Využili jste již někdy zastavárenské služby?

ANO/NE

Pokud ANO, z jakého důvodu?

- A. nedostatek financí
- B. prodej nepotřebných věcí
- C. zvědavost
- D. jiný důvod (prosím, uveďte)

.....

3. Pokud byste byl/a situací donucen/a, jakou věc byste šel/šla zastavit?

4. Myslíte si, že zastavárství je výhodné podnikání? Jaký je Váš odhad ročních obrátů v takovém podniku?

5. Vnímáte toto podnikání jako jakékoliv jiné, nebo zastavárství nepovažujete za klasické podnikání?

Děkuji za věnovaný čas a vyplnění dotazníku.

Příloha B: Dotazník pro běžnou populaci – uzavřené otázky

Vážená paní, Vážený pane,

prosím o vyplnění níže uvedeného krátkého dotazníku. Dotazník je anonymní, získané informace budou použity pro analýzu v rámci diplomové práce „Podnik a jeho specifika v oblasti zastavárství a prodeji použitého zboží“ a jeho smyslem je zjistit jak společnost vnímá zastavárny. Odpovědi prosím vypište, zakroužkujte nebo „obarvete“.

Jsem ŽENA / MUŽ

Věk:

Jsem STUDENT / PRACUJÍCÍ / NEZAMĚSTNANÝ / DŮCHODCE / V DOMÁCNOSTI

a) Co se Vám vybaví pod pojmem „zastavárna“?

- a) obchod jako každý jiný
- b) bazar, prodejna s použitým zbožím
- c) způsob získávání peněz, který využívají lidé v peněžní nouzi
- d) lichva
- e) jiné (prosím, uveďte)

.....

b) Využili jste již někdy zastavárenské služby?

ANO/NE

Pokud ANO, z jakého důvodu?

- a) nedostatek financí
- b) způsob prodeje nepotřebných věcí
- c) zvědavost
- d) jiný důvod (prosím, uveďte)

.....

c) Pokud byste byl/a situací donucen/a, jakou věc byste šel/šla zastavit?

- a) rádio, televizi, DVD
- b) zlato, šperky
- c) notebook
- d) mobilní telefon

- e) ledničku, pračku, myčku
- f) kolo, lyže, kolečkové brusle apod.
- g) jiné (prosím, uveďte)

.....

d) Myslíte si, že zastavárenství je výhodné podnikání (pro podnikatele v tomto oboru)?

- a) není to výhodné podnikání
- b) je to podnikání, které lze praktikovat pouze jako vedlejší činnost
- c) je to výhodné podnikání
- d) jiné (prosím, uveďte)

.....

e) Jaký je Váš odhad ročních obrátů v takovém podniku?

- a) v řádu deseti tisíců Kč
- b) statisíce Kč
- c) miliony Kč

f) Jak vnímáte zastavárenství jako podnikání?

- a) je to klasické podnikání
- b) je to netradiční podnikání
- c) vnímám jej jako podnikání, které využívá a zneužívá špatné finanční situace lidí
- d) je to podnikání, na které „musí mít člověk žaludek“, vnímám jej jako něco nesolidního a nemorálního
- e) jiné (prosím, uveďte)

.....

Děkuji za věnovaný čas a vyplnění dotazníku.

Příloha C: Dotazník pro zastavárníky – otevřené otázky

Vážená paní, Vážený pane,

prosím o vyplnění níže uvedeného krátkého dotazníku. Dotazník je anonymní, získané informace budou použity pro analýzu v rámci diplomové práce „Podnik a jeho specifika v oblasti zastavárenství a prodeji použitého zboží“ a jeho smyslem je zjistit jak společnost vnímá zastavárny. Odpovědi prosím „obarvete“, nebo vypíšete.

Jsem ŽENA / MUŽ

Věk:.....

1. Definujte pojem „zastavárna“.
2. Co nejčastěji zastavují Vaši zákazníci?
3. Jaká věc je podle Vás k zastavení nejvhodnější?
4. Pokud se nejedná o citlivou informaci, uveďte prosím, jaké jsou v řádech Vaše roční obraty.
5. Jak reaguje Vaše okolí, když zjistí, jakou činností se zabýváte?

Děkuji za věnovaný čas a vyplnění dotazníku.

Příloha D: Dotazník pro zastavárníky – uzavřené otázky

Vážená paní, Vážený pane,

prosím o vyplnění níže uvedeného krátkého dotazníku. Dotazník je anonymní, získané informace budou použity pro analýzu v rámci diplomové práce „Podnik a jeho specifika v oblasti zastavárenství a prodeji použitého zboží“ a jeho smyslem je zjistit jak společnost vnímá zastavárny. Odpovědi prosím vyplňte, zakroužkujte, nebo „obarvěte“.

Jsem ŽENA / MUŽ

Věk:.....

- a) Definujte pojem „zastavárna“.
- b) Co nejčastěji zastavují Vaši zákazníci?
- a) rádio, televizi, DVD
 - b) zlato, šperky
 - c) notebook
 - d) mobilní telefon
 - e) ledničku, pračku, myčku
 - f) kolo, lyže, kolečkové brusle apod.
 - g) jiné (prosím, uveďte)

.....

- c) Jaká věc je podle Vás k zastavení nejvhodnější?
- a) rádio, televizi, DVD
 - b) zlato, šperky
 - c) notebook
 - d) mobilní telefon
 - e) ledničku, pračku, myčku
 - f) kolo, lyže, kolečkové brusle apod.
 - g) jiné (prosím, uveďte)

.....

- d) Pokud se nejedná o citlivou informaci, uveďte prosím, jaké jsou v řádech Vaše roční obraty.
- a) desetitisíce Kč
 - b) statisíce Kč
 - c) miliony Kč
- e) Jak reaguje Vaše okolí, když zjistí, jakou činností se zabýváte?
- a) lidé mi dávají hanlivá přirovnání (např. bílý Žid)
 - b) lidé mne považují za podvodníka, lichváře apod.
 - c) občas bývám nařčen z toho, že využívám a zneužívám špatné finanční situace lidí
 - d) nikdy jsem se nesetkal se zápornou reakcí, moje práce je vnímaná jako jakákoliv jiná
 - e) lidé mne vnímají jako někoho, na koho se mohou obrátit, pokud jsou ve finanční tísní
 - f) jiné (prosím, uveďte)

.....

Děkuji za věnovaný čas a vyplnění dotazníku.